

ŽIVOT

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS ● ÚNOR ● FEBRUÁR ● LUTY ● ČÍSLO 2/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

Fantóm železníc

Medzi najdramatickejšie príbehy medzinárodnej kriminalistiky patrí boj podivného fantóma proti železným obrom. Rozpútal po Európe sériu diabolických atentátov a zrazil pritom modernú kriminalistiku na kolená, ba — nechýbalo veľa a miesto rýchlikov by boli opäť nastúpili poštové a cestovné koče. Stredovek v 20. storočí? Nie: v ľudskej duši. Je poslednou neznámou pevninou; nebude nikdy celkom objavená.

tát nebol technicky perfektne pripravený, vykoľajila sa iba lokomotiva a poštový voz.

Veci sa ujala vyšetrovacia komisia viedenského policajného riaditeľstva. Bez ťažkostí zistila, že zveráky a železnú traverzu v istom viedenskom obchode kúpil asi štyridsaťročný muž čiernych vlasov, bledej tváre a strednej postavy. Na základe tohto opisu mala komisia vzácnu možnosť zaistiť každého siedmeho muža v Rakúsku. Neuvyužila ju a radšej spis o pripade založila ad acta.

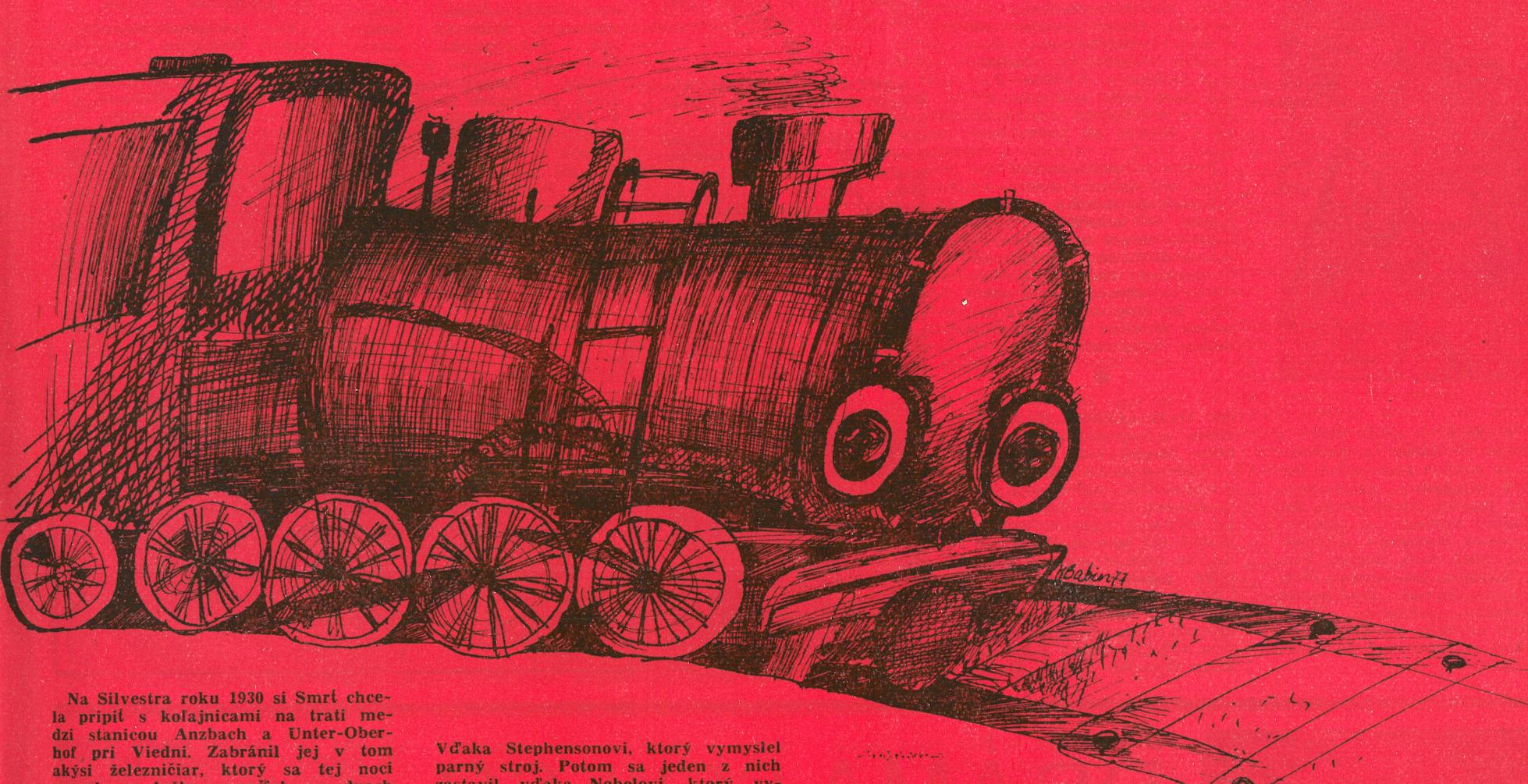
Uplynulo šesť mesiacov a vlaky ďalej veselo premávali po celej Európe.

adresou: Inštalatérsky obchod A. Ruppert, Berlin SW. Friedrichstrasse 9. V tomto obchode Gennat dostal povrchný — a už známy — opis osoby páchatela, ktorý tu kúpil drôt a iné veci, potrebné na atentát. To bolo všetko. Po trojmesačnom mŕnom pátrani kriminálny radca Gennat rezignoval. Nemecká vláda vypísala na atentátnikovu hlavu 100000 mariek odmeny. Ukázalo sa však, že v Nemecku nikto nepotrebuje peniaze.

Asi v rovnakom čase policajní riaditelia v Miláne, Marseille, Štokholme, Lisabone, Belehrade, Amsterdame a Budapešti dostali anonymné listy

k železničnému viaduktu pri obci Biatorbágy. Rušeň vchádzal na most a spomaľuje, akoby váhal. Keď prešiel vyše polovicu cesty nad prieplatou, vyšľahol plameň, ktorý ľudom nedaroval Prometheus. Výbuch, pád, krik: vlak sa rúti do 26-metrovej prieskoci. Prvý lete rušeň a ľahá za sebou 8 vozňov ako podivný ruženec smrti. Bilancia: 22 mŕtvy, 117 ľahko a ľahko zranených.

Prvý prišiel na miesto nešťastia Jozef Angyal, prednosta stanice Torbágy, vzdialenej 7 kilometrov. Keďže v tme nemohol obetiam poskytnúť pomoc, vrátil sa na svoju stanicu a od-

Na Silvestra roku 1930 si Smrť chcela pripítiť s kolajnicami na trati medzi stanicou Anzbach a Unter-Oberhof pri Viedni. Zabránil jej v tom akýsi železničiar, ktorý sa tej noci vrácal zo služby a našiel na dvoch miestach kolajnice uvoľnené neznámou rukou. Železničiar bez meškania opravil chybu a Smrť svoj prípitok odložila na neskôršie. Napokon mala dosť času.

Ked sa službukanajúci komisár v Anzbachu dozvedel o tomto prípade, znechutene si odpúl. Obliekol si kožuch, prišiel na miesto činu a prezrel si kolajnice. A založil spis o hrubej nepristojnosti, ktorou sa na trati dopustil neznámý páchatel. Mal pravdu: ten spis skutočne reprezentoval hrubú nepristojnosť. Totiž, komisár prišiel nehlásil nadriadeným miestam.

Presne o rok neskôr — 31. januára 1931 — na tom istom mieste a v tú istú hodinu neznáma ruka pripevnila na kolajnice štyri zveráky a spojila ich železnou traverzou. Chvíľu sa nič nedialo: traverza zlovestne blýskala v mesačnom svetle. Potom, o nultej hodine 44 minútach, sa priblížil rýchlik D 117 na svojej ceste z Viedne do Pasova. V plnej rýchlosťi narazil na prekážku. Pretože však aten-

včaka Stephensonovi, ktorý vymyslel parný stroj. Potom sa jeden z nich zastavil, včaka Nobelovi, ktorý vymyslel dynamit. V sobotu 8. augusta 1931 o 21.45 hod. sa v Nemecku, medzi stanicami Jütenborg — Zina vykoľajil rýchlik na ceste z Frankfurta nad Mohanom do Berlina. Explodovali pod ním kolajnice a vlak — ako obrovský zranený had — sa zrútil z desaťmetrového svahu. Jeden cestujúci na mieste zomrel, 109 ich ľahko ranených odviezli do nemocnice, aby tu desiati zomreli.

Nemecká kriminálna polícia vyhlásila poplach a vyšetrovaním poverila slávneho špecialistu, jedného z najlepších odborníkov pre vyšetrovanie vrážd v Európe, kriminálneho radcu Gennata. Tento špecialista si pribral na pomoc 23 expertov, a potom všetci spolu zistili úžasné veci, ktoré by však, zdá sa, bol zistil aj každý predavač parkov. Od miesta výbuchu na kolajniciach viedol 182 metrov dlhý drôt do krovia, kde páchatel fajčil a čakal na vlak. Keď vlak prišiel, nechal naložiť vybuchnúť. Potom odišiel a zanechal po sebe balaci papier s

oznamujúce, že v krátkom čase vyletí do vzduchu ďalší, ešte väčší rýchlik. Listy „pisatel“ pozliepal z liter vystrihnutých z novín; nenašli na nich otlačky prstov. Bol to diabolický útok na nervy tých riaditeľov, pretože — čo mohli robiť? Mali dať strážiť všetky kolajnice, milióny metrov po celej Európe? A keby ich aj strážilo vojsko v plnej poľnej a podľa pravidel pozemnej vojny po dni, týždne a mesiace — nevznikla by z toho panika?

V 20. storočí, by opäť začali premávať poštové a cestovné koče...

Práve preto — dalo sa iba čakať, čakať a čakať.

Je 21. septembra 1931 a ručičky na veľkých hodinách budapeštianskej stanice ukazujú 23.30. Rýchlik do Viedne s vozňami na Rím — Paríž — Ostende — Londýn sa pohýba. O chvíľu už uháňa nocou, tichou a tmavou nocou...

Nultá hodina. Uplynula. Potom ešte dvanásť minút. Vlak uháňa. Blíži sa

tiat zavolať Budapešť. Len čo sa o neštasti dozvedel policajný riaditeľ Hetényi, zostavil vyšetrujúcu komisiu na čele s kriminálnym radcom dr. Jozefom Schweinitzerom. O 4.15 hod.

POKRAČOVANIE NA STR. 5

Neobľomne kráčame cestou, ktorú vytyčili pred siedmimi rokmi rozhodnutia VII. a VIII. pléna Ústredného výboru a potvrdili uznesenia VI. a VII. zjazdu strany. Uskutočnili sme premeny našej krajiny v takej miere, akú nepoznala minulosť, zahájili sme dielo historického formátu. Pokračovanie v tomto diele, splnenie všeobecnych potrieb, očakávaní a nádejí si ešte vyžaduje obrovské úsilie. Úlohy najbližších troch rokov si budú vyžadovať dôslednú pôsobnosť orgánov štátnej moci a spoločnosti, vytrvalosť a disciplínu, iniciatívu a angažovanosť nás všetkých. Nech nás vždy a vžade sprevádzajú pocit zodpovednosti za vlast, presvedčenie, že keď pracujeme pre krajinu, pracujeme pre seba. Od nás samých, od našej každodennej práce závisí blahobyt celého národa."

Z prejavu prvého tajomníka ÚV PZRS súdr. Edwarda Giereka na II. celoštátnnej konferencii PZRS

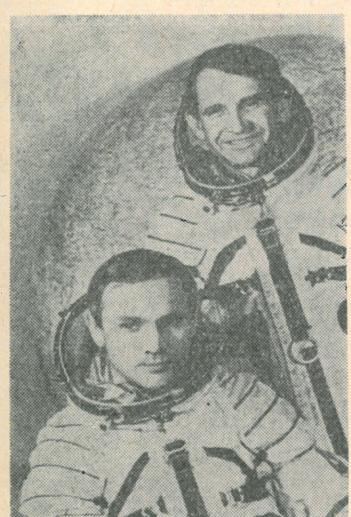

HISTORICKÁ SCHÓDZKA VO VESMÍRE. 11. januára 1978, presne mesiac po spojení kozmickej lode Sojuz-26 (kozmonauti Jurij Romanienko a Georgij Grečko) s orbitálnou stanicou Salut-6, prijali sa k nej na kozmickej lodi Sojuz-27 kozmonauti Vladimír Džamibekov a Oleg Makarov. Týmto spôsobom, po prvýkrát v dejinách dobývania Vesmíru, bol na okolozemskej obežnej dráhe utvorený pilotovaný vedecovo-výskumný komplex. Po piatich dňoch sa V. Džamibekov a O. Makarov vrátili na Zem na kozmickej lodi Sojuz-26.

GIGANTICKÁ AUTOSTRÁDA. Okolo 2 000 km bude mať transeurópska autostráda, ktorá povedie cez Polsko, Československo, Maďarsko, Juhoslováciu, Bulharsko, Grécko a Turecko. Poljský úsek bude mať okolo 600 km — z Gdanska cez Varšavu a Krakov po štátne hranice.

Preprava pramicovými lôďami cez Baltické more — z Gdanska do Helsínk a Stockholmu — umožňuje dobré spojenie medzi autostrádou a škandinávskymi krajinami. Predpokladá sa, že práce na výstavbe skončia okolo roku 1990. Do magistrály budú zapojené niektoré z existujúcich úsekov autostrád.

1. MARCA — podľa správ z Viedne — začne sa premávka na nových expresných liniekach dunajskej riečno-morskéj plavby, ktoré spoja dunajské prístavy s ôsmimi prístavmi Levanty: Alexandria, Port Said, Bejrút, Tartu, Latakia, Iskenderum, Mersin a Pireus. Iniciátorom zriadenia takýchto liniek, ktoré urýchlia a zlacia prepravu nákladov, bol Sovietsky zväz.

100 MLN LITROV MILIEKA. Jeden z najvyšších ukazovateľov obsahu tuku v mlieku — 3,65% dosiahli rolníci z Novosádzského vojvodstva. Za predaných 91 mln litrov mlieka rolníci z tohto vojvodstva dostali 487 mln zl. Prípomeňme, že výše 30 percent vykúpeného mlieka pochádzalo z 5 200 špecialistických gázdovstiev. Najväčší podiel na prekročení plánovaného množstva výkupu majú: Jablonec, Bílý Dunajec, Czarny Dunajec.

jec, Nový Targ, Gorlice a tatranská gmina.

Tento rok, popri plánovanom zvýšení výkupu mlieka na 97 mln litrov, k najsúrnejším otázkam patrí: rekonštrukcia výkupnej siete, výstavba nových, veľkých výkupných stredísk mlieka vybavených chladiarenským zariadením, založenie 270 chovateľských kolektívov a ďalšia výmena dobytka dodaním rolníkom 5 000 jalovičiek.

Vojvodské mliekárské družstvo sa chce vo výkupe priblížiť k hranici 100 mln litrov mlieka.

IZBA NÁRODNEJ PAMÁTKY Zvláštneho výchovného ústavu podporuč. Władysława Waśkiewicza v Novom Targu sa naposledy obohatila o cenný exponát z obdobia druhej svetovej vojny a odbojového hnutia proti hitlerovskej okupácii.

29. decembra 1977 za účasti početných delegácií zo závodov, rôznych organizácií, ako aj predstaviteľov mesta a školskej mládeže, námestník ministra osvety a výchovy, divízny generál Zygmunt Huszcza odovzdal urnu so zemou spod Lenina.

Urna stojí na čestnom mieste medzi pôdou z iných miest oslobodenec kých bojov polského národa s okupantmi. (Eugeniusz Kaczmarczyk)

NOVÝ SISTÉM — prenajmu a vedenia obchodov, sa začína zavádzat v Poľsku. Bude zahrňovať obchody s 1-3-členným personalom, nezávisle od výšky doterajšieho obratu. Do nového obchodného systému nemôžu prejsť klenotnice a komisionálne obchody, ako aj predaj alkoholu, mäsa a udení.

NÁVRAT KORUNOVACIÝM KLENOTOV DO MAĎARSKA. V slávnostnej forme sa konalo v Budapešti odovzdanie predstaviteľom maďarského národa bezceného pokladu: korunu sv. Stefana, korunovačného meča, žezla a jabilka, ktoré boli 32 rokov zadržané v USA. Tieto klenoty, ktoré sú symbolom historickej nepretržitosti a jednoty maďarského štátu, priviezla do maďarského hlavného mesta americká delegácia na čele so štátnym tajomníkom Cyrusom Vancem.

SPIŠSKÉ DEDINY. „Ešte si zachovali“ — píše krakovský Dziennik Polski — „starú, nenarušenú prieskorovú zástavu s pravidelným systémom obytných a hospodárskych budov. V spišskej krajine je ešte aj bohatstvo lesov a príroda taká, ako volekedy. To, čo je pekné, treba zachovať a zachrániť pre budúce pokolenia, podľa možnosti v čistej podobe. Aby sme sa vyhli chybám, akých sa dopustili na druhej strane Dunajca, nad revalorizáciou obce na Spiši pracujú odborníci z Ústavu pre vytváranie prostredia v Krakove. V centre ich pozornosti sú nasledujúce spisské obce: Nová Bela, Krempechy, Durštin, Fridman, Falštin, Nedeca, Kacvín, Nižné a Vyšné Lapše a Tribs. Budúcnosť týchto obcí je v polnohospodárstve, kym turistika môže iba dopĺňovať ekonomiku tejto oblasti. Turistická funkcia sa zvýši v momente vzniku czerzynského jazera, hoci ešte doteraz nie je zaplánované okolie budúcej vodnej nádrže.“

Zdá sa nám, že pozornosť krakovského Ústavu mala by zahrňovať okrem spomínaných dedín aj Jurgov, Repiska, Lapskú a Čiernu Horu.

Okrem toho Ústav pre vytváranie prostredia mal by sa rozhodne vyjadriť k otázkam plánovanej výstavby priemyselného smetiaka na okoli Novej Belej, ktoré akiese nepridá na krásu tejto oblasti!

18 RÓZNYCH CIRKVI PÓSOBÍ oficiálne v Československu (rímskokatolícka, pravoslavná, gréckokatolícka, evanjelická, národná, československá, židovská, husitská, česko-bratská atď.). Štát určuje značné kvóty na údržbu a opravy kostolov a iných sakrálnych objektov (v r. 1976 — 164 mil Kčs). V súčasnosti funkcie biskupov zastáva v ČSSR 27 osôb, je ok. päť tisíc knázov, pastorov a duchovných, ako aj osem tisíc mnišov. Vychádza 27 rôznych cirkevných týždenníkov a mesačníkov. Celkove veriaci v Československu majú k dispozícii 8 228 kostolov.

Ako sme už písali v minulom čísle, 10. januára t.r. sa dožil 65 rokov generálny tajomník Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a prezident Československej socialistickej republiky súdruh GUSTÁV HUSÁK (na snímke). Pri priležitosti tohto jubilea dostal súdruh Gustáv Husák tisíce vrelych pozdravov a blahoželaní z celej republiky a zo zahraničia, o.i., od generálneho tajomníka ÚV KSSZ a predsedu Prezidia Najvyššieho sovieta súdr. Leonida Brežneva, prvého tajomníka ÚV PZRS súdr. Edwarda Giereka a predsedu Štátnej rady PLR súdr. Henryka Jablonského.

Na návrh Predsedníctva Ústredného výboru KSC udeľilo Federálne zhromaždenie generálnemu tajomníkovi ÚV KSC a prezidentovi ČSSR k jeho 65. narodeninám Rad republiky za mimoriadne zásluhy o Komunistickú stranu Československa a za budovanie socialismu v ČSSR.

Za vynikajúce zásluhy o rozvoj bratského priateľstva a spolupráce medzi národními ZSRR a ČSSR, za upevňovanie mieru a socialismu a k 65. narodeninám udeliilo Prezidium Najvyššieho sovieta ZSRR súdruhovi Gustávovi Husákovi Rad Októbrej revolúcie.

Strdečné pozdravy a blahoželania súdruhovi Gustávovi Husákovi poslal v mene Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku aj Ústredný výbor KSCAS.

ZÁPISY NA SLOVENČINU

Kuratórium osvety a výchovy Vojvodského úradu v Nowom Sączi oznámilo, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1978/79 sa budú konať do dňa 15. mája t.r. Zápisu sa týkajú iba žiakov, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštěvovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, sa nemusia zapisovať.

Zápisu do prvých tried v školách so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne prijatých zásad, ktoré platia pre všetky základné školy v Poľsku.

V roku 1963 podobná nehoda postihla 50 robotníkov zo závodov Philips v Amsterdame (dvaja umreli následkom otravy), a v roku 1968 následkom explózie v anglických chemických závodoch otrave podlahlo 79 osôb.

Teda choroba je známa. Známe sú aj jej obete. Iba účinné metódy liečenia zatiaľ nevypracovali. Síce predstaviteľia zdravotnej služby Lombardska tvrdia, že „deti vyzdravujú“, ale ihneď dodávajú: „len nevieme kedy“. Zasa netrpezliví rodičia tvrdia, že lekári ich zvádzajú.

— Ukrývajú pred nami diagnózu, — hovorí Olivio Bragato, otec štvorročného chlapca. Jeho synček, Gian Luca, si zakrýva ručičkami tváričku pokrytý vyrázkami.

— Hanbi sa. Nechce sa ani hrať s deťmi v záhrade, dodáva otec.

Dokonca aj pri minimálnom množstve slinu tváre deti horia a svrbia

DRÁMA SEVESO

— Mama, prečo mám všade vyrážky? Prečo? — pýta sa štvorročná Alia, ktorá leží na milánskej dermatologickej klinike. Žial, ani matka, ani otec, nevedia jej odpovedať, iba hladkajú tváričku dievča pokrytú páliacimi vyrázkami. Ale len vtedy, keď nie je dôkladne zakrytá obvázom...

Vyše rok po katastrofe, stále nové deti z talianského mestečka Seveso trpia. Je to následok účinku toxickej plynu, ktorý dňa 10. júla m.r. sa dostal z chemickej továrne Icmesa. Mračno plynu padlo na mestečko. Deň bol horúci. Deti sa hrali vonku oblečené len v košielkach a nohavičkách.

Ešte päť dní po katastrofe sa deti ďalej bezstarostne hrali. Šéfom fir-

my mlčali ako zakliaťi, neprezradili, že v dôsledku explózie unikol jedovatý plyn. A keby ihneď vyhlásili poplach a evakuovali obyvateľstvo — deti by pravdepodobne netrpeli. Totiž kožná choroba, tzv. chlorové malomocenstvo, ktoré zasiahlo deti, je symptomom otravy organizmu toxicími látkami, ktoré obsahujú chlór, práve zložku otravy z Icmesu — dioxinu.

Organizmus vylučuje jedovatú látku cez pokožku a práve to je príčinou vzniku malomocenstva.

Lekárska literatúra informuje o metodach liečenia používaných v NSR a Anglicku. V roku 1953 v Ludwigshafen 42 robotníci sa otravili dioxinom, ktorý spôsobuje chlorové malomocenstvo.

ČESKOSLOVENSKO

1945 - 1948

25. februára 1978 uplyva 30. výročie revolučného prelomu v Československu — prelomu, ktorý úspešne dovršil povojskovej zápas československého pracujúceho ľudu o zvrhnutie buržoázneho zriadenia a uvoľnil cestu k budovaniu socialismu. Bol to zároveň významný prínos do medzinárodného revolučného procesu, ktorý sa uskutočnil v priebehu niekoľkých dní, v podmienkach silnejúceho rozprávania svetovou reakciou studenej vojny proti rodiacemu sa svetu socialismu.

Februárový revolučný prelom v Československu bol výsledkom skúseností robotníckej triedy vynesených z čias predvojskovej republiky a dôsledkom neskôršich udalostí. Tieto udalosti siahali do obdobia, v ktorom Komunistická strana Československa rozhodne zamietla zradnú mnichovskú zmluvu z r. 1938 a tragickej rokov druhej svetovej vojny, keď viedla dôsledný boj s hitlerovskými okupantmi získavajúc podporu českého a slovenského národa. KSČ bola vedúcou silou Slovenského národného povstania, ktoré vypuklo v auguste r. 1944 a prvej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov, ktorá bola ustanovená 4. apríla 1945 v Košiciach. Okrem Komunistickej strany Československa zložkami Národného frontu boli iné politické strany a masové organizácie zoskúpené z protifašistickom odboji.

Nová vláda už na druhý deň vyhlásila svoj prvý akčný program, podnes nazývaný Košickým vládnym programom, ktorý obsahoval základy nového, ľudového a demokratického československého štátu. Riešil na zása-

dách rovnosti a rovnoprávnosti jeden z najzákladnejších problémov, akým boli vzájomné vzťahy medzi Čechmi a Slovákm. Plné práva a podmienky rozvoja dostali obyvatelia polskej a ukrajinskej národnosti a neskôr aj maďarskej.

Povstanie českého ľudu v máji roku 1945 v Prahe a oslobodenie Československa Sovietskou armádou, ako aj bojujúce po jej boku československé vojsko, ktoré vzniklo v ZSSR, sa stali ďalšími činitelmi, ktoré upevňovali miesto komunistickej strany v povojskovej živote československej spoločnosti. Prosipeli uskutočneniu tých demokratických premien v krajinе, za ktoré bojovala strana.

Už v prvých mesiacoch po oslobodení previedli v Československu rad dôležitých spoločensko-ekonomických reform vlastných socializmu. Základnými orgánmi ľudovej moci sa stali národné výbory, z ktorých mnohé z iniciatívy komunistickej strany pôsobili už v období hitlerovskej okupácie. Rovnako dôležitú úlohu ako národné výbory zohrávalo revolučné odborové hnutie, ktoré pôsobilo v závodoch. Závodné výbory už pred koncom vojny bránili bezpečnosť závodov, neskôr organizovali ich rekonštrukciu a zahájili výrobu, získavali vplyv na riadenie tovární a existenčné otázky osádky.

V súhlase s košickým programom boli konfiškované majetky okupantov, zradev a kolaborantov. Bola uskutočnená prvá etapa polnohospodárskej reformy. Vyše 2 946 000 ha pôdy podeli národné výbory medzi malých a stredných rolníkov. Znárodnili ban-

ky a celý finančný systém, klúčový priemysel a veľké priemyselné závody, bane, hutu a elektrárne, ktoré zamestnávali skoro 3/4 všetkých pracujúcich. Týmto sa silne obmedzili ekonomicke pozície buržoázie.

Uskutočnené reformy získali podporu československého obyvateľstva pre politiku komunistickej strany, ktorá potvrdili výsledky prvých po vojne volieb do Národného zhromaždenia v máji roku 1946. Komunistická strana získala v týchto volbách 38 percent hlasov a 114 poslaneckých mandátov a stala sa týmto najsilnejšou stranou Národného frontu. Po prvýkrát v dejinách Československa predsedom vlády sa stal predstaviteľ KSC — jej predseda Klement Gottwald. Našlo to svoj výraz v programe novozvolenej vlády, ktorý zahrňoval dvojročné obdobie obnovy a výstavby Československa.

Bol to program vyplývajúci z uznesení VII. zjazdu KSC z mája roku 1946, ktorý bol prvým zjazdom strany po vojne. Tento program obsahoval základné smery ďalšieho spoločensko-ekonomickej rozvoja Československa, upevnenia a rozšírenia výdobytkov pracujúcich a otváral cestu pre mierové prerastanie národnodemokratickej revolúcie v Československu do revolúcie socialistickej. V zahraničnej politike Československa sa opieral o spojenectvo, priateľstvo a spoluprácu so Sovietskym zväzom, Poľskom, ako aj ostatnými ľudovodemokratickými krajinami. Vládny program zahrňoval vypracovanie novej ústavy, revíziu prvej polnohospodárskej reformy, plné znárodnenie zahraničného obchodu a velkoobchodu, ako aj všetkých závodov zamestnávajúcich vyše 50 pracovníkov. Boli to reformy, ktoré vytvárali podmienky pre úspešný rozvoj krajin a pozdvihnutie životnej úrovne pracujúcich, silne zasahovali ekonomickú základnú buržoázie a týmto smerovali skoro k úplnej likvidácii využívania a k upevneniu ľudovej moci.

To však ešte nerozhodovalo o konečnom charaktere československého štátu. Buržoázia, ktorá tvrdzo zasiahli zmeny v Československu, mala napäť pevné pozície v krajině a predstaviteľia buržoáznych strán boli vo vláde Národného frontu a usilovali sa o zvrat v Československu. Brzdili proces prebiehajúcich premien, zavádzanie do života vládnych uznesení a zákonov a polnohospodárskej reformy. Využívali všetky fašistické, s ktorými sa borila rekonštrukovaná krajina. Vystupovali proti spoločensko-ekonomickým reformám obšiahnutým vo vládnom programe z roku 1946. Odpore oponených strán sa zosilnil najmä od polovice roka 1947, keď Československo odmietlo prijať ekonomickú pomoc poskytovanú v rámci tzv. Marschallovho plánu, ktoré skryto snahou bolo dosiahnutie politickej závislosti Československa.

Na prelome roku 1947—48 sa už význačne aktivizovali sily protikomunistického bloku, ktorý vyvolal rýchlosť politického napätia v krajině. Tvorilo ho reakné vedenie vtedajšej národnosocialistickej, ľudovej a sociáldemokratickej strany a na Slovensku demokratickej strany, ktorá mala väčšinu v slovenských národných orgánoch. Zosilnila sa pôsobnosť zahraničnej reakcie namierená proti procesu obnovy v Československu.

Vo februári 1948 opoziční politici sa rozhodli pre otvorenú konfrontáciu, ktorá mala zmeniť pomer sôl v kra-

jine pred volbami do Národného zhromaždenia, určenými na máj toho istého roka. Vyvolaním politickej krízy chceli zvrhnúť vládu ministerského predsedu Gottwala a utvoriť novú vládu z kruhu buržoázie, ktorá mala likvidovať demokratické výdobytky, aké dosiahlo Československo za tri a pol povojnové roky.

Útok sa začal 20. februára r. 1948. Tento deň národnosocialistická, lidová a demokratická strana odvolávali svojich 12 ministrov z 26-člennej československej vlády. Demisia reakčných ministrov mala znemožniť prácu vlády, prinútiť ju, aby ustúpila a umožniť prezidentovi republiky dr. Eduardovi Benešovi vymenoval buržoáznu vládu, ktorá by zavila komunistov ich politické sily.

Odpovedou na demisiu bol rozhodný odpor ľudových mäs. Väčšina ministrov na čele s ministerským predsedom ostala na svojich miestach. Boli to komunisti, sociáldemokrati a dva ďalší ministri nestranici — zahraničných veci Ján Masaryk a národné obrany gen. Ludvík Sloboda. Ministrský predseda Gottwald začína rozhovory o doplnení zloženia vlády, ktorých sa zúčastnil aj predseda sociáldemokratickej strany. Na výzvu Ústredného výboru KSC, aby sa všetci pracujúci zoskupili okolo Národného frontu, v celej krajinie sa zdvihla vlna protestných demonštrácií a zhromaždení proti politických machináciám buržoázie a na podporu politiky komunistickej strany. 21. februára sa konala na Staromestskom námestí v Prahe vyše 80-tisícová manifestácia za účasti Klementa Gottwalda, ktorý vyzval pracujúci Československa k bdelosti, jednote a likvidácii reakčných provokácií. Na Hradčany odchádzajú delegáti robotníkov, aby tlmočili prezidentovi požiadavku schválenú na Staromestskom námestí prijať demisiu ministrov a vyjadrili plnú podporu ministrskému predsedovi Gottwaldovi. Od tohto dňa v celej republike vznikajú akčné výbory Národného frontu. Mali za úlohu odstrániť z úradov a závodov reakné živly. Vznikajú ľudové milície, ako ozbrojená sila českej a slovenskej robotníckej triedy.

Toto úsilie na podporu politiky komunistickej strany sa prejavilo aj na celoštátnom zjazde závodných rád, ktorý sa konal 22. februára v Priemyselnom paláci v Prahe. Zúčastnilo sa ho 8000 delegátov reprezentujúcich vyše dva milióny členov československých odborov. Zjazd zároveň schválil hodinový generálny štrajk, ktorý sa konal 24. februára a ochromil život v krajině.

Hlboká politická kríza v Československu sa skončila 25. februára 1948. Pod tlakom ľudových mäs prezident E. Beneš prijal demisiu všetkých dvanásťich ministrov a vymenoval novú vládu obrodeného Národného frontu. O víťaznom konci rozhodujúceho boja o moc oznámil ministerský predseda Gottwald celému národu na dvesto-tisícovej manifestácii, ktorá sa konala ten istý deň na Václavskom námestí v Prahe.

Toto víťazstvo, ktoré vybojovali česki a sloveni pracujúci pod vedením Komunistickej strany Československa, znamenalo mierový prechod na cestu socialistickej výstavby, ktorá určila ráz dnešného Československa a rozhodla o jeho pozícii v socialistickom spoločenstve a na medzinárodnej aréne.

ADAM CHALUPEC

Klement Gottwald počas prejavu na Staromestskom námestí v Prahe 21. februára 1948.

na nevydržanie. Matky im natierajú tváričky kortizonovou mastou, aby zniernili svrbenie. Podnes lekári nevedia predpísat nič účinnejšie. Dr. Fernando Cislachi, šef pediatrickej služby z nemocnice Niguarda v Miláne, ktorý sa stará o deti, tvrdí, že už používali rôzne kortizonové preparaty, ale bezvýsledne. Treba čakať. Veda stoji pred novou záhadou. Na kongrese vedcov venovanom dioxinu, ktorý sa konal v októbri 1976 v Miláne, americkí vedci odovzdali svojim talianskym kolegom tajné informácie, ako tento jed ničí organizmus. Pokusy na opiciach dokázali, že vychudnuté a deformované zvieratá hynuli od vnútorného krvácania. Ich viečka tak opuchli, že nič nevideli, srst vypadala a nasledovala pomalá smrť následkom zničenia vnútornej odolnosti organizmu.

Deti zo Sevesa majú podobné symptómy. Zatiaľ lekári sa snažia byť optimisti. Dr. Vittorio Puccinelli, ria-

ditel dermatologickej kliniky v Miláne hovorí:

— Vieme všetko o chlórovom malomocenstve. Je menej nebezpečné ako isté formy mládeneckého malomocenstva a je vyliečiteľné, aj keď to trvá päť rokov.

Treba tuna povedať, že ten istý dr. Puccinelli hovoril o 34 prípadoch umeleho prerušenia tehotenstva, ktoré urobili ženy zo zamoreného územia, ako o „vražde detí“.

Keď 16. novembra, teda štyri mesiace po katastrofe, zdochla na leukémiu prvá krava, ktorá bola 24 hodiny na zamorenom území, a v jej mlieku našli stopu dioxinu, prof. Ghetti, šef zdravotnej služby v oblasti Seveso mal odvahu pozrieť pravde o oči a takto interpretoval tento fakt:

— Ak krava, ktorá váži 300 kg zdochla o štyri mesiace po katastrofe, tak

človek, ktorý váži 60 kg, aj keď nemal tak intenzívny styk s jedom, ako pasúce sa zviera, môže umrieť v priebehu okolo štyroch rokov.

Vietnamsky vedec, Ton That Thut, ktorý skúmal následky pôsobenia defoliantov obsahujúcich dioxin, používaných počas vojny vo Vietname konštatoval, že tento jed vyvoláva chlóróvou malomocenosť, zvracanie, nechut k jedlu, poškodenie zraku a rakovinu. Na 100 detí, ktorých matky mali počas tehotenstva styk s dioxinom, päť umrelo pri pôrode a počet potratov dosahuje 30 perc. Oblastné orgány Lombardska poznajú meno prof. Thuta, ale nepoznajú jeho správu o výsledkoch výskumov.

Francúzsky týždenník Paris Match v auguste t.r. uviedol ďalšie správy zo zamoreného územia, odkiaľ už eva-

kuovali obyvateľstvo a stále pracujú dezaktiváčné čaty v ochranných oblekoch. Je už niekoľko smrteľných obetí. Ďalšie deti a dospelí ochoreli na nevyliečiteľné, zatiaľ malomocenstvo. Padlo vyše 40 000 kusov dobytka. Potvrdili sa nebezpečné hypotézy, že otrava, ktorú podlahli tehotné ženy, sa preniesla na potomstvo. Sanitné čaty zbierajú a pália dokonca aj lístie zo stromov rastúcich na ohrozenom území, aby nerozrášalo nákazu. Tá sa však prenáša na... kolesách vozidiel záchranných čiat. Sekundárna nákaza sa šíri a blíži k Milánu. V júni t.r. zavreli tri školy v mestecu Nuova Milanese, ktoré od Milána delí doslovene iba autostráda a úzky pás územia. Totiž 28 detí ochorelo na kožné choroby. Dráma Sevesa sa pomaly stáva po plachom pre Miláno.

R. WYSOCKI

První vraždu Fred Murray jenom slyšel, druhou viděl na vlastní oči a třetí unikl jen o vlásek.

Byla sobota, volný den. Místo prodávání bot hlídala Fred malého Bobbyho, zatímco Helena Brewervá byla na nákupech. Vůbec nicméně se tato sobota nelišila od mnoha předcházejících. Chlapec ležel na bříše na koberci a díval se na obrazovku, kde se proháněli kovbojové. Zvuk byl hodně ztlušten, aby te nezrušilo Murraye — byl zahlobaný do nějaké knihy o účetnictví; zapsal se totiž na večerní školu a ke studiu využíval hlavně sobot a neděli, o spánku se nechtěl okrádat. Najednou praskl výstrel. A hodně hlasitě. K té kovbojce v televizi určitě nepatřil. Fred se podíval z okna svého bytu v prvním patře: viděl, jak z banky na protější straně ulice vyběhl muž, v ruce držel revolver, ted' se na chvíli zastavil, jako by se rozmýšlel, kterým směrem má uprchnout. Ale cesta k útoku mu byla najednou odříznuta. Chodec hledali úkryt za automobily, které tu parkovaly, nebo běželi do nejbližších domů; někdo však stačil ještě rychle zavolat policistu, a ten se již objevil na křižovatce.

Policista se rozběhl k bance, cestou otevřel pouzdro a vytáhl pistoli — ale

„Kdo je ten pán, strýčku?“

Gangster se otočil k Bobbymu. „Jsem přítel tvého strýčka. Ted' bud' hodný a už se na nic neptej.“

„Viděl jsem, že jste zastřelil policistu,“ řekl Fred. „Proč jste to udělal?“

„Nejdřív jsem složil jednoho chlapa tam v bance. Pokladníka. Vytáhl na mne zbraň, hlupák. Dělal, jako by mu ty peníze v bance patřily.“

Odstoupil od okna a ostře se díval na Murraye. „Pokud jde o toho policajta — bylo to přece jasné: bud' on, nebo já. Byl by taky střílel, kdyby měl čas.“

„Ale viděli vás. Policie vás ted' hledá.“

Gangster přistoupil opět k oknu. „Dole se to hemží uniformami,“ řekl spíš sám pro sebe. Pak se sklonil k Bobbymu. Revolver držel stále v ruce. „Jak se jmenuješ, chlapče?“

Bobby se nejprve podíval na Murraye, jako by ho žádal o souhlas. Pak odpověděl: „Bobby.“

Muž vzal chlapce za ruku a přitáhl ho k židli, která byla kousek od okna. „Pojď, posad' se mi na klín.“

smuteční šaty, ale Fred se rozhodl čekat.

Ted', když dítě bylo ohroženo, Fred věděl, že nese plnou odpovědnost za jeho život. Pochopil, že tuto nebezpečnou situaci musí vyřešit zcela sám, že mu v tom nikdo nemůže pomoci. Za celých pětadvacet let svého života nebyl tak v úzkých a neměl takový strach. Ani zbraň — kdyby ji měl — by mu nebyla nic platná; neuměl střílet, jakživ neměl pistoli v ruce.

Vtom někdo zazvonil a vzápěti zavouchal na dveře.

„Otevřete! Policie!“

Murray se podíval na gangstera. Věděl, že ten chlap uskuteční svou hrozbu, jakmile ztratí veškerou naději na záchranu.

„Je tam někdo?“ ozval se hlas přede dveřmi. Krátká přestávka, tlumené dohadování. Klíč zarachotil v zámku — to mohl být jedině domovník Jarmen, který měl rezervní klíč.

„No tak, řekněte jím něco,“ zavřel gangster.

Murray se rozbušilo srdece. „Sem ... sem nemůžete! Nevstupujte!“ Jeho hlas byl zastřený.

„To je pan Murray? Tady je Jarmen, domovník. Pane Murray, venku byla přestřelka; hledají gangstera, který se snad schoval v našem domě. Policie obklíčila celý blok a prohledává všechny byty.“

„Tak kruci, řekněte jim, oč jde!“ zasyčel vztekle gangster a udělal výhravný pohyb revolverem.

„Já — ne vy sem dovnitř nemůžete. Muž, kterého hledáte, je tady uvnitř, v bytě. Je ozbrojen. A já tu mám u sebe malého Bobbyho.“

Ze změti hlasu byla ted' jasné slyšet otázka: „Frede, proboha, je Bobby v pořádku?“

Byla to Helena Breverová. Fred jako by viděl před sebou její vystrašené oči.

„Všechno je v pořádku, Heleno.“

„Pusťte mě dovnitř! Chci k svému chlapci, prosím vás, pusťte mě!“

Někdo klidně, ale energicky rozkázal: „Serpante, odvedte paní dolů!“

„Ne! Frede, prosím vás, zachraňte mého chlapce!“

V tom okamžiku jako by Murray zapomněl na gangstera i na jeho zbraň. „Nebojte se, Heleno, malému se nic nestane.“ A sotva ta slova vyslovil, už se mu zdála směšná, vylhaná, neskutečná. I v očích gangstera zahlédl výsměch. Znovu ted' cítil, jak se mu rozbušilo srdece, zoufale se snažil sousredit myšlenky, najít nějaké řešení...

„Poslyšte, vy tam uvnitř,“ ozval se opět onen rozkazovačný hlas, „co vlastně chcete?“

„Chci ven!“ odpověděl gangster. Jestli mi nachystáte nějakou léčku, tak to odnesou tady ti dva. Odprásknu je. Potřebuji ještě jednu zbraň a taky auto. Ať čeká před domem. My pak odtud odejdeme všichni tři společně — já, dítě a ten jeho hlídač.“

Murray zalapal po dechu. Takovýle šílený plán útěku se nemůže podařit! Policie přece nenechá utéci dvojnásobného vraha...

„Nemám takovou pravomoc, abych mohl schválit tyto podmínky,“ ozval se opět hlas na schodišti. „Musím se nejprve spojit s policejním prezidiem, a to chvíli potrvá.“

„Dávám ti pět minut času, chlapeč. Pak vyjdeme ven. A co se stane, je mi úplně fuk!“

Fred se upřeně díval na obrazovku. I bez zbraň měl gangster převahu — byl větší a silnější než Murray. Byla to tedy jen prázdná slova, co sliboval Heleně?

Uplynula minuta. Pak druhá. Na obrazovce se stále ještě proháněli kovbojové a stříleli jako blázni. Jeden z nich ted' skřivil obličeji, chytí se za prsa a obratně spadl z koně. Jaké to asi je, když to člověka trefí? pomyslel si Fred. Zadíval se na gangstera, který stále seděl na židli a držel chlapce na klíně. Bobby to všechno snad povážoval za hru — klidně seděl, ani nemukal.

Hrome — ty by šlo, napadlo najednou Murraye. To by se mohlo poda-

řit, bude-li mít jen trochu štěstí! Začal v duchu počítat: Jedna rána tam v bance, tři venku na strážníka a pak ještě dvě, než vběhl do domu. A na schodech určitě neměl čas. Tady v bytě ho měl Fred stále na očích.

Bylo strašně důležité, aby se nespletli. Znovu spočítal výstřely. Ne, nemohl se zmýlit. Jazykem přejel suhé rty a zhoubka se nadechl.

„Tři minuty jsou pryč,“ zavolal gangster k policistům přede dveřmi. „Máte ještě dvě minuty času!“

„Mýlite se,“ slyšel Fred svůj vlastní, úplně klidný hlas, „čas už uplynul.“

Gangster se na něj překvapeně podíval. „Co jste to povídali?“

Murray šel zvolna ke gangsterovi. Zastavil se krok před ním. „Čas uplynul. Ted' se s vámi vypořádám.“ Řekl to bez vzrušení, jasně a hlasitě.

„Buďte opatrný!“ volal policista přede dveřmi. „Přenechte to nám!“

„Člověče, omrzela vás snad život?“ zavřel zločinec a namířil zbraň na Murraye. „Ustupte!“

Murray mlčel. Udělal ještě krok. Zdálo se mu, že má kolena jako z rosohu. Jestli se s těmi výstřely přepočetl ... A jestli — ale ne, musí to vyjít! Ted' už stejně nemůže zpátky!

„Blázne! Varuji vás — napsledy!“ A v tom okamžiku zahlédl Murray v očích toho muže něco, co přesně rozpoznal, protože i on cítil totéž — v očích toho zločince byl strach. Na Murray zapůsobil jako vzpružující injekce. Cítil se najednou silný jako medvěd. On, Fred Murray, Postrach prerie, Bílý buvol ... Zařval ze všech sil a jako šelma se vrhl na gangstera ...

„Už přichází k sobě, pane kapitáne,“ řekl někdo. Murray otevřel oči. Bylo mu, jako by se po dlouhé cestě vracel do neznámé země. Pak mu bleskla hlavou vzpomínka. „Bobby! Kde je ten chlapec?“

„V bezpečí. Uklidněte se.“

Sklánelý se nad ním tři obličeje. Jeden mužský a jeden ženský, s bílými čapkami na hlavách — a ten třetí, to byl muž s opálenou buldočí tváří.

„Jsem kapitán Latham. Byl jsem na chodbě před dveřmi, když jste skočil na toho chlapa. Jste šíleně odvážný mladý muž.“

„A taky dítko štěstěny,“ dodal muž v bílém pláště a s bílou čapkou na hlavě. „Pár centimetrů vpravo — a byla by se ta slova o statečnosti mohla rýt do vašeho náhrobku.“

„Ten chlap byl zřejmě tak překvapený, že neměl čas přesně namířit.“

„Ale já jsem si to přece spočetl,“ řekl Murray, „zřejmě jsem se musel zmýlit.“

„Co jste si spočetl?“

„Výstřely. Předtím šestkrát vystřelil. Nedovedu si představit, že měl mezi tím někde čas znovu nabít zbraň, přeče bych to musel vidět.“

Kapitán se podbral na pleši. „Okamžik, prosím — tak vy jste se vrhl na toho chlapa, protože jste myslel, že už má prázdný revolver?“

Murray kývl hlavou a hned zkřivil obličeji: ostrá bolest mu projela hrudí. „Ano, myslel jsem, že už šestkrát vystřelil.“

Kapitán si vzdychl. „Asi se příliš často díváte na kovbojky, mladý muži. Váš výpočet byl docele správný, jenže ten chlapík neměl šestiranný revolver nýbrž těžkou pistoli. A ta má zásobník na sedm nábojů. Právě tím sedmým vás střelil. Když jsme zaslechli výstřel, vnikli jsme do bytu.

Ale i kdybych to byl všechno věděl — pomyslel si ted' Fred — byl bych to udělal. Šlo přece o Bobbyho.

„Abychom nezapomněli,“ ušklíbl se kapitán, „hezká mladá dáma ve žlutém kostýmku čeká přede dveřmi. A má s sebou chlapce.“

„Říkáte v kostýmu? Tak to už nemá smutek.“ Fred zamrkal na kapitána.

šest výstrelů

RICHARD HARDWICK

v tom Fred Murray zahlédl, jak gangster namířil zbraň na policistu.

Zahrměly tři výstřely. Muž v uniformě se zapotácel a padl obličejem na dlažbu.

Ale z opačného konce ulice už přibíhal další policisté. Vrah neotálel ani na okamžík: přeběhl ulici a namířil si to právě do domu, v němž bydlel Murray. Ještě než vběhl do domovních vrat, otočil se, vypálil dvě rány, aby zastříkal a zadržel pronásledovatele, a pak zmizel v domě.

Celá tato scéna, trvající jen několik málo vteřin, byla tak neuvěřitelná a fantastická, že Fred stál ještě hodnou chvíli jako příkován u okna a hleděl na ulici. Vzpamatoval se, až když si uvědomil, že zastřelený strážník leží na ulici není předl a že se vrah chce schovat právě v jeho domě. A co bylo horší: Murrayův byt byl hned proti schodišti a nebyl zamčen, stačilo jen stisknout kliku.

Fred přeskočil Bobyho a pádlil ke dveřím do předsíně, ale než tam došel, stál už gangster v předsíni. Rychle přibouchl dveře a zamkl je. Díval se Fredovi do očí, pak sklouzl zrakem do pokoje, kde ležel na koberci Bobby.

„Je tu ještě někdo kromě vás a toho mrňouse?“

„Co to má znamenat? Co chcete?“

Ruka s revolverem mířila ted' na Murraye. „Mluvte! Rychle! Na vaše otázky ted' nemám čas.“

Malý Bobby stále ještě ležel na koberci a vyvalenýma očima se díval na gangstera. Fred si pospíšil s odpovědí: „Ne, kromě nás dvou tu nikdo není.“

Muž nahlédl do ložnice, do kuchyně i do koupelny, a když zjistil, že Fred miloval pravdu, přistoupil k oknu a vyhlédl na ulici. „Zatracený svinstvo!“ ulevil si vztekle. Z obou konců ulice přijížděly policejní vozy; když utichly jejich sirény, zazněly zdola hlas a huk mužů vyskakujících z automobilů.

Fred cítil, že někdo uchopil jeho ruku. Byl to Bobby.

ponuka

Zamiloval som sa do nej na prvý pohľad a dva mesiace som si overoval hľbku svojho citu.

— Aký máte ku mne vzťah? — opýtal som sa jej, keď sme sa stretli.

— A vy ku mne? — prišla do rozpakov.

— Ľubím vás! — vyhľkol som.

— Aj ja vás ľubím, — šepala sotva čuje.

— Dávno vám už chcem čosi ponúknut, — povedal som.

— A čo — zapýrila sa.

— Aby ste mi prali košeľe, — dostał som zo seba, pričom som sa trochu zajachtal.

— Čože?! — zvolala. — Žartujete!

— Ani nápad, — odpovedám. — A aby ste mi vysávali byt, mne sa to veľmi nedarí.

— Prečo ma takto trápate a robíte si zo mňa posmech? — zašeptala cez slzy.

— Aké týranie, aký posmech! — urazil som sa, — veď vás ľubím. A zdalo sa mi, že ani ja som vám nie lahostajný.

— Naozaj ste mi neboli lahostajný,

— na tvári sa jej zjavil trpký úsmie.

— Tak budete mi varíť obedy? — potešíl som sa.

Rozplakala sa a odbehla. Viac sme sa už nestretli.

A mal som dojem, že sa chce za mňa vydať...

LEV KORSUNSKIY

Zajtra mám narodeniny, — povedala žena. — Dúfam, že si na to nezabudol?

— Ako by som mohol? — zvolal som.

— Kúp mi naozajstný refenet.

— Hm... Refenet.. Dobre! — prikývol som, bez toho, že by som sa odpútal od novín.

Na druhý deň som sa opýtal sekretárky Marty, ktorá je najväčšou ctielkou módy v našom podniku, kde sa dá kúpiť dobrý refenet. Marta zdvíhla obrvy, chvíľu porozmýšľala a koketne povedala:

— Samozrejme, v obchode na meste. Tam je taký výber, že sa až zádudujete!

Pobral som sa ta.

— Prosím vás, ukážte mi najlepší refenet, — prihovoril som sa peknej predavačke, ktorá zasnené hľadala ponad hlavy kupujúcich. — Chápete, že na má narodeniny... Chcem jej kúpiť pekný dar.

Po zopakovanej prosby si ma predavačka napokon všimla, usmiala sa a hovorí:

— Žiaľ, už sa minula.

Prečo „minula sa“, a nie „minul sa“, pomyslel som si. Ale predavačka to asi vie lepšie.

— Nemôžete mi poradiť, kde by som ju našiel?

— Zájdite do obchodného domu na hlavnom námestí.

Tam celkom iste nájdete tú... vašu vecičku.

— Refenet?

— No... no...

Podakoval som sa za radu a zamiešril som do obchodného domu. Ale šťastie sa na mňa neusmialo.

— Čože?! — skrikol som. — Všade to majú, ale u vás nie. Zavolajte mi vedúceho!

— Vedúci si ma pozorne vypočul, porozmýšľal a povedal:

— Viete, že obchodný dom opravovali, nedávno sme otvorili. Dlh o nám už nie zo skladov nedodali. Predtým refenet bol, na sklade ho bolo neurekom.

— Naozaj si hľadal refenet? — opýtal sa žena.

— Samozrejme, — odpovedal som trochu urazene. — Vieš, kolko času som tým zabil?

Žena sa rozosmiala:

— Refenet je kvet. Rastie na akejši vzdialenej planéte. Prečítala som si to v jednom vedeckofantastickom románe...

refenet

Prečo „ho“, pomyslel som si. Ale veďúci to akiste vedel lepšie.

Zašiel som ešte do piatich obchodov. Všade mi hovorili, že ten, tá, to refenet predtým bol, ale že teraz ho, ju vypredali.

— Obišiel som celé mesto, — povedal som večer žene, — nikde som ten tvoj refenet nenašiel. Kúpil som ti čipkovanú blúzku.

Fantóm železníc

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

ota komisia na mieste neštastia; skúsení kriminalisti bez ľažkosti rozoznali príčinu katastrofy: na lomoch roztŕhaných kolajnic bola vidno zelenožlté záfarenie — stopu po použití výbušnine. Pri kolajničiach našli dve baterky a primitívne kovové zariadenie, ktoré spôsobilo, že vlak svoju vlastnou váhou uzavrel prúdový okruh a vyskal explóziu.

Ihneď potom, čo komisia konštatovala tieto fakty, jeden jej člen našiel na telegrafnom stíple nedaleko viaduktu lístok s akousi politickou výzvou. Kriminálny radca dr. Schweinitzer prerušil vyšetrovanie a spojil sa s Budapeštou. Po telefonickom rozgovore oznamil komisiu, že jej funkcia sa skončila a prípad — z prikazu ministra vnútra — prevezme plukovník Imre Farkas z madarskej štátnej polície. A zatial čakali na plukovníka, reportérovi denníka Pestí Hirlap Jánosovi Kosovi sa ponúkol ako fotoobjekt akýsi muž, ktorý vyskáhal, že sa zachránil zo zrúteného vlaku. Reportér ho sice vyfotografoval, ale video sa mu čudne, že po páde z takmer 30-metrovej výšky je jeho oblek celkom zachovalý; nohavice mal vyzrehlené a iba na tvári boli stopy po ľahom zranení. Upozornil na túto okolnosť plukovníka Farkasa s tým, že muža pokladá za podozrivého. Reportérovo podezrenie sa však nepotvrdilo, pretože neznámy sa legitimoval ako Silvester Matuška, fabrikant z Viedne. Farkas, kým rukou a vec bola vybavená.

Predpoludním sa do Budapešti vrátil z dovolenky rišsky správca Horthy a vyhlásil štátny smútok. Predseda vlády gróf Károlyi upozornil plukovníka Farkasa, že vláda chce mať alebo ažatátnikovu hlavu, alebo plukovníkove zlaté náplecníky. A tak plukovník inscenoval pátrací pohon, ktorý dovtedy nemal obdobu. Za prvých 14 hodín oddiely štátnej polície nadzrážali viac než 5000 podozrivých osôb. Strážili cesty, hraničné prechody, letiská. Robili veľkarezie, domové prehliadky. Márne. Predseda vlády každé dve hodiny telefonoval plukovníkovi. Zbytočne. Totiž, Farkas bol zalúbený. Smrtelne — a beznádejne — sa zalobil do svojej fixnej idey, že ide o politický zločin!

Vyšetrovanie pokračovalo. Naďaste — politickú výzvu nájdennu nedaleko miesta činu, dalí rozmnožiť a — našli ažatátnika! Prísažný súdny znalec, grafolog dr. Kerekes potvrdil, že ažatátnikov rukopis sa čo do veľkosti, sklonu a tahu písma podobá písmu v Budapešti žijúceho elektrotechnika

Martina Leipníka a takéto písma sa nachádzala na policajnej prihláške, ktorú mu predložili. O Leipníkovi bolo známe, že je anarchistom. Konečne! Plukovník Farkas si vydýhol.

A tak hľadali Leipníka: hľadali ho a hľadali ho strašne. Až vyšlo najevo, že vobec nežije v Maďarsku... Doparama! No... no tak z Maďarska ušiel, hned po atentáte, to je jasné. Veru, čo všetko nezmôže baznádejná láska!

Pri pátrani po Leipníkovi sa zistilo, že pred rokom vykonal inštalačné práce v obci Torbág. Ale to ešte nie je všetko: on tam — v dedinskej kríme — dokonca hral karty — s prednostom stanice Angyalom! Tak sa vyšetrovanie dostalo späť k osobe, ktorá prvá objavila atentát. Kruh sa uzavrel a v jeho strede ležal balíček hračiek karáteru.

Prednosta stanice Angyal zatkli a obvinili ho zo spolupáchatelstva na atentáte. Ten dobrý muž sa na členov bezpečnosti pozeral ako na zjavenie. Kam si dal Leipníka? No kam... Tohto chcel vedieť plukovník Farkas a zatknutý bez slova vyvrátil všetky svoje vrecká. Totiž, bol z toho mierne pričapený a veru — nemožno sa mu čudovať.

Plukovník Farkas a jeho spolupracovníci vyšetrovali Angyalu 5 dní a 5 nocí, takmer bez prestávky a celkom bez milosti. Neprestajne popieral akúkoľvek vinu. Až na šiesty deň sa obešiel na mrežiach svojej cely. Plukovník to pokladal za priznanie a podal predsedovi vlády radostné hlásenie. A vtedy sa do veci zamiešal muž menom Jozef Habli a radosť sa premenila na zial.

Necelé dva týždne po atentáte riaditeľstvo maďarských štátnych železníc dostalo list od Silvestra Matušku, majítela továrne, bývajúceho vo Viedni. Žiadal v liste 2500 pengő náhrady za škodu, ktorú utrpel pri vlakovom neštase. Železnice dali prešetriť správnosť žiadosti. Na tento ciel mali uzavretú zmluvu s budapeštianskym súkromným detektívom Jozefom Hablom. Habli sa pozrel do záznamov, ktoré vyhotovili záchranné oddiely, a našiel v nich meno Silvestra Matušku, ktorého ošetrili ako ľahko zraneného, a potom ho zaregistrovali. Tým sa zdalo potvrdené, že cestoval v osudnom vlaku a Habliho úloha sa skončila. A predsa — akási čudná, nevysvetlitelná nedôvera ho nutila pátrať ďalej.

Pri ďalšom štúdiu materiálov si Habli uvedomil, že cesta z Budapesti

do Viedne trvá vyše sedem hodín. Žeby fabrikant podnikol túto cestu bez spacieho vozňa? A potom — pán fabrikant tvrdil, že cestoval v rakúskom vozni. Lenže všetky rakúske vozne boli celkom rozbíté; cestujúci v nich zomreli alebo zostali nažive ľažko ranení. Iba pán Silvester Matuška vyviazol s ľahkým zranením? Nuž a napokon, podľa fotozáberu v novinách, urobeného ihneď po atentáte, Matuška vyzeral tak elegantne, akoby bol práve vyšiel z módnego salónu. Súkromný detektív Habli sa zamyslel, a potom sa vydal — vo vlastnej režii a bez vedomia vyšetrojúcej komisie — do Viedne, aby tu našiel pravdu.

Prvé, čo zistil, bola skutočnosť, že Silvester Matuška je milionár: patril mu tri nájomné domy, zlieváreň železa a kameňolom. Okrem toho, bol milujúcim manželom, otcom 10-ročnej dcéry a väzieným občanom. Habli sa cítil sklamany, ale potom sa ho zmocnili úžasné asociácie. Matuška má kameňolom! V kameňolome sú výbušnosti... A vlak pri Biatorbágyi vyhodil do vzduchu výbušninu, presne takou, aká sa používa v kameňolomoch.

Od tej chvíle malo Habliho vyšetrovanie rýchly spád. Zistil, že kameňolom je mimo prevádzky a Matuška si ho prenajal iba — od apríla toho roku! Zamestnal aj strelmajstra — volal sa Weinert — a zakúpil väčšie množstvo výbušní.

— Dobývali ste tu azda kameň? — spýtal sa Habli strelmajstra.

— Ale kde — znela odpoveď. — Pán direktor si iba trocha zastrielal. Totiž, požiadal ma, aby som ho do tohto remesla zaučil, lebo mieni vo svojej zlieváreni vyhodiť do vzduchu starý, nepotrebný komín. Tak som zaobstaral plnové rúrky, ktoré sme rozplíli na metrové kusy a naplnili ekrazitom. Týmito rúrkami sme potom v kameňolome strielali... aby sa s nimi pán direktor naučil zaobchádzať. Ale komín ešte nevyhodil do povetria, pretože musel súrne odcestovať...

Habli ďalej nepočúval. Uvedomil si, že kriminalistická expertíza atentátu pri Biatorbágyi konštatovala vyhodenie viaduktu plynovými rúrkami, metier ďlhom a napolnenými ekrazitom. Vrátil sa do Budapešti a podal policijnému riaditeľstvu písomnú správu o svojich zisteniach. A len čo sa jeho list dostal do rúk ministerského predsedu, ihneď rozpustili vyšetrojúcu komisiu plukovníka Farkasa a po druhý raz poverili kriminálneho radca dr. Schweinitzera preštetrením prípadu.

Dňa 7. októbra 1931 úradníci viedenskej polície predbežne zadržali Silvestra Matušku a predvedeli ho k vieducemu viedenskej bezpečnosti, dvor-

nemu radcovi Wohlvi. V miestnosti boli aj kriminalisti z Maďarska a Nemecka. Po vypočutí Matuška kategóricky popieral nezvratne dokázanú vinu, ale dvorný radca ho preventívne dal do väzenia. V priebehu niekoľkých dní sa delikvent priznal k väčšiemu atentátom, pretože v jeho byte a v kameňolome našli materiálne dokazy pravdy. A na otázku vyšetrovateľov, prečo vyhadzoval po Európe do povetria vlaky, odvetil:

— Po hlbokých úvahách som zistil, že ľudstvo sa odklonilo od boha. Späť k nemu ho mohli priviesť iba katastrofy. Teda stal som sa dobrodincom ľudstva a...

Zdalo sa, že ide o psychopata, ale profesor dr. Hoeve a dr. Bischoff podpisali psychiatrickú expertízu, v ktorej Matušku označili za komedianta a morálne úchylné individuuma so sadistikými sklonmi, ktoré však úplne zodpovedajú svoje činy. Napriek tejto expertíze motív zločinu ostal a ostáva hlbokou záhadou. Ibaže dejiny sa niekedy opakujú. Totiž, así 3000 rokov pred našim letopočtom slobodný občan Herostratos zapálil v Efese chrám bohyne Artemidy, aby sa jeho meno zachovalo pre všetky časy. Ako na Herostrata, tak ani na Silvestra Matušku — ľudstvo nikdy nezabudne.

Aj súdny epilog prípadu bol nezvyčajný. O delikventa vznikli diplomatičné fahanie — súdiť ho chceli aj Nemci a Maďari. Pretože však Matušku zatkli v Rakúsku, viedenský krajský súd ho pre prípravu atentátu pri Anzbachu odsúdil na 6 rokov ľažkého žalára. Potom ho požičali Maďarsku, kde ho stanný súd odsúdil na smrť. Museli ho však vrátiť do Rakúska, aby si najprv odpykal prvý trest... Po tejto fraške Nemecko odstúpilo od svojej pôvodnej žiadosti o jeho vydanie.

Kým si Silvester Matuška v Rakúsku odsedel 6 rokov, v Maďarsku na základe amnestie omilostili všetky rozsudky stanných súdov. Matuškov trest zmenili na doživotný žalár, ktorý nastúpil v roku 1939 v trestnici Csillagbörtön v Segedíne. Bol vo väzení až do oslobodenia Segedínu, keď sa mu podarilo ujsť. A v roku 1947 vo Švédsku objavili a včas zneškodnili pokus o vlakový atentát na otvorennej trati. Kriminalistickí experti vyhliásili, že spôsob prípravy atentátu je podobný tomu, aký používal Silvester Matuška. Ci mali experti pravdu, tažko povedať: po fantómovi železníc zmizli všetky stopy. Treba iba dodať, že medzinárodný zatykať vydaný proti nemu interpolom, je teoreticky ešte vždy v platnosti.

ZAKTIVIZUJME ČINNOSŤ SÚBOROV KSČaS

Naša Spoločnosť vstupuje do nového obdobia svojej úspejnej pôsobnosti. Aký bude tento nástup, závisí od každého z nás — aktívistov, funkcionárov a všetkých členov, od toho, ako dokážeme využiť nás volný čas pre krajanskú činnosť. Doterajšie výsledky, dosiahnuté za tridsať rokov existence KSČaS, nás zavádzajú nielen pokračovať v jej kultúrnej a organizačnej práci, ale aj zdokonaľovať ju a pozdvihovať na vyššiu úroveň.

V súvislosti s tým bolo by zapotreby čo najlepšie využiť terajšie zimné mesiace, ktoré sú už tradične najpriaznivejším obdobím pre krajanskú pôsobnosť, na prípravu k jarno-letnej kultúrnej sezóne. Je tu teda čas, aby si napr. folklórne súbory doplnili svoje zloženie o nových členov a zaškoliili ich. A vôbec práve teraz, kym ešte nieto polných prác, mali by sa častejšie schádzať, nacvičovať svoje programy a obohaciať ich o nové prvky, piesne a tance. Systematická práca je totiž jedinou cestou, ako možno dosiahnuť vyššiu úroveň, na ktorej nepochybne záleží všetkým — súborom, aj našej Spoločnosti.

Ako je známe, v našej krajanskej organizácii pôsobia viaceré folklórne súbory. Učinkuje v nich bezpochyby nadaná a ambiciozna mládež. Ambiciozne sú aj mnohé miestne skupiny, ktoré svojim

príhovor TETY DORY

A.M. Z NOVÉHO TARGU. Mám veľmi dobrú kamarátku, s ktorou sa priateľom od detstva. Hovoríme si o všetkom, aj o našich srdcových tajomstvách. Nedávno vysvetlo, že sa nám páči ten istý chlapec z našej triedy. Obom nám venuje rovnakú pozornosť, až ma to začína trápiť. Pritom začínam mávať obavy, čo sa stane s našim priateľstvom, až sa rozhodne pre jednu z nás. Čo mám robiť? — lebo priateľku by som nechcela stratíť...

To, že vám obom dvorí je jasné, že sa mu obe páčite. Nie je to v tomto veku (a ostatne ani v žiadnom inom) nič neprirodzené. Nevie sa rozhodnúť, lebo by nechcel stratiť žiadnu z vás. Najlepším, zdá sa, východiskom v tomto pripade bude jednoducho nič nepodnikáť. Bud skrátka sebou, chovaj sa prirodene, nech sa rozhodne on. Samozrejme, keď si jednu z vás vyberie, vo vašom priateľstve nastane kritický moment, čo však neznamená, že musí absolútne vyhasnúť. Musí si uvedomiť, že si ešte veľmi mladá, máš celý život pred sebou. V tvojom živote sa iste objaví ešte mnoho chlapcov, medzi ktorými môže byť práve ten pravý. Nakoniec netreba sa dopreda zbytočne trápiť, lebo je tu ešte ďalšie, dosť pravdepodobné riešenie. Totiž práve pre tú nerohodnosť môže sa lahlko stať, že si chlapec nakoniec vyberie nejakú tretiu. Keď tvoja priateľka podobne zmýšľa, mala by aj ona tak isto konáť. V najhoršom pripade si aspoň nebudete mať čo zazlievať.

M.K. Z ORAVY. Mám starosti s nadmernou váhou. Občas počujem o tom isté narážky a asi preto sa cítim akási menej cenná. Moje rovesníčky chodia vo voľnom čase na zábavy, stretávajú sa s chlapcami a ja najčastejšie vysedávam doma. Je mi neraz na zúfanie, aj ja by som chcela žiť ako iní, ved' som ešte mladá. Milá Teta Dora, poraď mi, čo mám robiť?

ochotníkom venujú veľkú pozornosť, všeobecne im pomáhajú snažiac sa o to, aby na každom podujatí dopadli čo najlepšie. Sú to zdravé ambicie, hodné všeobecného uznania. Položme si však otázku, či takto je všade? Asi nie. Ako príklad stari uviesť trebars súbor MS KSČaS z Kacviny, ktorý má skutočne dlhodobé tradície a kedysi bol považovaný vari za najlepší súbor našej Spoločnosti. Tento súbor, ktorý ako jeden z prvých bol vybavený peknými krojmi a dosiahol hnedne úspechov doma i na Slovensku, samozrejme naďalej existuje. Naposledy sme ho videli vystupovať na jubilejných oslavach KSČaS v Krempachoch. Nebolo to zlé vystúpenie, ale k úrovni spred niekolika rokov mu veľa chybovalo. Jednoducho v súbore chybujú chlapci, ktorých dievčata, hoci veľmi schopné, nemôžu nahradíť. A predsa v tejto obci žije veľa chlapcov, dobrých spevákov a tančníkov. Stačí sa len pozrieť na niektorú zábavu. Práve tu mali by sa prejavíť ambicie kacvínskej mládeže a celej miestnej skupiny, v jej pomoci a angažovanosti pri nábori ochoťníkov a starostlivosti o pravidelné nacvičovanie, aby tento súbor mohol opäť zápoliť o meno najlepšieho v našej Spoločnosti.

Iný príklad, z Jablonky. Tamожia miestna skupina KSČaS sa

dlhé roky pýšila znamenitým folklórnym súborom, ktorý neraz úspešne reprezentoval našu Spoločnosť na rôznych podujatiach doma, ba aj na Slovensku. Dnes tento súbor prakticky vôbec neexistuje, hoci by mal všetky predpoklady pre úspešnú činnosť. Opäť sa odvolávam na ambície jablonských krajanov a miestneho aktívku KSČaS, aby prispeali k oživotvoreniu tohto ochoťníckeho folklórneho telesa. A predsa aj v iných miestnych skupinách napr. v Chyžnom, Zubrici či Podvilkou existujú možnosti rozvíjania folklórneho hnutia. Ide len o to, aby sa to stalo záležitosťou nielen mládeže resp. vedúcich súborov, ale všetkých členov miestnych skupín.

Podobne je aj s divadelnými krúžkami. Donedávna sme skoro každý rok mohli vidieť na krajančíkach nové inscenácie divadelných hier. Nepochybujem, že aj tento rok sa krúžky napr. z Novej Belej, Nedeca či Podvilkou predstavia novými hrami, na ktoré krajania tak veľmi čakajú. Ešte je čas na nacvičovanie. Je čas aj na to, aby obnovili činnosť aj krúžky z iných miestnych skupín, kde divadelníctvo malo dlhé tradície, napr. v Pekelníku, Kacvine, Krempachoch, Chyžnom, Jurgove a pod.

Na poslednej porade dopisovateľov a spolupracovníkov Života a aktívku Spoločnosti v Jablonke, ale aj mnohokrát predtým, sa postulovalo, aby súbory a divadelné krúžky vystupovali vôbec čo najčastejšie, aby sa medzi nimi uskutočňovala širšia výmena, aby Oravčania častejšie prichádzali na Spiš a Spišiaci na Oravu. Je to správne. Totiž cielom súborov nemôže byť iba nacvičovanie, ale predovšetkým čo najčastejšie a najlepšie predvádzanie svojho umenia krajanom. Práve tejto veci treba v naštvajúcom období venovať mimoriadnu pozornosť.

JÁN KACVINSKÝ

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje populárneho českého speváka, ktorý zožal nejeden úspech aj na zahraničných estrádach, o.i. v Poľsku. Uvedte jeho meno a priezvisko. Medzi autorov správnych odpovedí budú rozlosovane knižné odmeny.

IHRISKO V KAŽDEJ OBCI

Vari nenávratne minuli časy, keď sa na vidiek chápalo pestovanie športu a telovýchovu vôbec ako čosi nereálne, ba dokonca blázivé a zbytočné. Keď sa doma prisne trestalo deti za rozbitie topánky buď uťulané nohavice počas rôznych športových hier a zábav. Situácia sa rozhodne zmenila a šport v najširšom význame tohto slova si získava na vidieku stále viac priaznivcov. Začína sa doceňovať jeho výchovnú úlohu a najmä význam pre pozdvihnutie fyzickej zdatnosti a vôle pre zdravie mládeže.

Významnú úlohu v zovšeobecňovaní a rozvíjani telovýchovného a športu na vidiek u zohrávajú školy a ľudové športové zväzy (LZS). Cinnosť LZS, ktoré patria k najmasovejším športovým organizáciám v Poľsku, sa v rôznych obciach a oblastiach vyvíja rôzne a závisí od miestnych podmienok, angažovanosti ich činitelov, finančných možností a od iných faktorov. Existuje napr. celý rad klubov a krúžkov LZS, ktoré dosahujú znamenité výsledky a ich reprezentanti úspešne vystupovali dokonca na olympijských hrách, majstrovstvách sveta a Európy či iných podujatiach. Ako je to s LZS-mi na Spiši a Orave?

Hodno poznamenať, že krúžky LZS existujú v mnohých spišských a oravských obciach. Jedny pôsobia dobre, iné menej a o ďalších skoro vôle nepočuť. Tak napr. aktívnu činnosť vyvíja LZS v Krempachoch, ktorý má dobré volejbalové družstvo (písali sme o ňom už viackrát). Pekných páru športových výsledkov dosiahli Fridmančania, pôsobí tak tiež LZS v Durštine (volejbalisti), sem tam sa prejaví v Nižných Lapšoch, Jurgove, Nedeci. Na orave vari najviac počúť o športe v Jablonke (hoci aj to nemalou zásluhou tamojších škôl, najmä lýcea), potom ešte v troch ďalších obciach. Pritom nejde o to, aby LZS-y existovali len „na papieri“, ale aby vyvíjali aktívnu činnosť, najmä na úseku rozvíjania masovosti športu, organizovania rôznych športových či turistických podujati, pretekov, a pod., ktorých sa, žiaľ, koná zatiaľ príliš málo.

Je pravdou, že LZS-y sú organizáciou početnej, ale chudobnej. Chybajú prostriedky nie len na stavbu športových objektov, ale aj na organizovanie rôznych podujati a nákup športového náradia. Gminné úrady sice určujú isté sumy na športovú činnosť, ale je to nevystačujúce. Niektoré kluby či krúžky LZS si pomáhajú tým, že si hľadajú bohatých mecenášov, napr. priemyselné závody a pod. Nešlo by to podobne aj na Spiši a Orave? Nemohli by prekvapovať patronát na LZS-mi a finančne ich podporiť napr. odevné závody v Jablonke, družstvá roľníckych krúžkov v Nedeci a Jablonke, družstvá GS, urbárske výbory a pod? Hodno sa nad tým zamyslieť.

Samozrejme, nič sa samočinne nevyrieší. Vela však možno urobiť aj bez finančných prostriedkov, svojpomocne. Svojho času prebiehalo v celej krajině známa akcia: Ihrisko v každej dedine, v rámci ktorej vzniklo skutočne tisíce športových objektov, postavených svojpomocne. Je to aktuálne aj dnes. Na Spiši a Orave, počas školských ihriskach a telovýchoviach, neexistuje skoro nikde poriadny športový objekt. A predsa také futbalové, volejbalové či basketbalové ihrisko možno vybudovať svojpomocne, bez väčších finančných prostriedkov.

Existuje hodne populárnych športových disciplín, ktoré nie sú príliš nákladné a možno ich pestovať skoro v každej obci. Okrem spomínaného futbalu, volejbalu a basketbalu patrí sem napr. stolný tenis, šachy, ľahká atletika, hádzaná, cyklistika, zápasenie, akrobatika a v zime samozrejme lyžiarstvo a hokej. Je predsa pochopiteľné, že sa nemusí hneď hľadať, najmä pre začiatočníkov, drahocenné zahraničné náradie a výstroj. Veď nejde hneď o prekonávanie rekordov, ale skôr o masovosť športu na vidiek a o zdravie mladých ľudí.

JÁN SPERNOGA

FEBRUÁR 1948

GUSTÁV HUPKA

Hlboko v srdciach revolučný zvoní deň,
do dejín našich pevnú ruku vnára.
Víťazstvo ľudu, bojovníci skromných mien
zažali slávne slnce Februára...
Hlboko v srdciach revolučný zvoní deň.

S červenou vlajkou nad hlavami rozviaťou,
spod čela neba mizla čierna chmára.
Očina naša drahá s krásou bohatou,
ty tvrdosť ľudu, slnce Februára,
s červenou vlajkou nad hlavami rozviaťou.

Kormidlo šťastia budúcnosti, jasných cest,
železnou vôľou ďalej viedie strana.
Nezhasne oheň rozžhavených rudých hviezd,
zornička v hrudi slobodného rána.
Kormidlo šťastia budúcnosti jasných cest.

Hlboko v srdciach zvoní revolučný deň,
bojovou piesňou sa nám prihovára,
vo vetre rokov svieti vzácná pochodeň,
zažaté slávne slnce Februára...
Hlboko v srdciach revolučný zvoní deň.

JOSEF HORA

**od
té
chvíle**

LUDIA ROKY UDALOSTI

FEBRUÁR — ÚNOR

2.II.1943. Vítazstvo sovietskych vojsk v bitke pri Stalingrade, nazvanej tiež bitkou o Volgu, ktorá prebiehala od 17. júla 1942 a bola jednou z najväčších a rozhodujúcich strategických operácií druhej svetovej vojny. Podľa plánov Hitlera a jeho generálneho štábdu nemecká armáda mala pri Stalingrade, (dnes Volgograd) zohráť rozhodujúcu úlohu na východnom fronte. Po neobvykle tuhých obraných bojoch hrdiníci obranci Stalingradu prešli 19. novembra roku 1942 do protiofenzív. Preložili nemecký front na sever a juh od mesta a po štyroch dňoch, vo vzdialosti 70 km na západ uzavreli okruh obklúčenia okolo 330-tisícovej nemeckej 6. armády. V priebehu tuhých bojov sa sovietsky prsteň obklúčenia systematicky zužoval. Nevydaril sa pokus hitlerovcov roztrhnúť obklúčenie a potom evakuovať nemecké vojská leteckou cestou. Konečné rozhodnutie v stalingradskej bitke nastalo 2. februára, kedy 6. armáda kapitulovala. Vyše 92 000 vojakov a dôstojníkov spolu s veliteľom armády, polným maršalom Paulusom a jeho štábom sa dostalo do zajatia, vyše 147 000 padlo. Sovietska armáda prešla do generálneho útoku na širokom fronte. Stalingradskú bitku sa považuje za začiatok konca tretej ríše.

19.II.1473. V Toruni sa narodil Mikuláš Koperník, veľký polský astronóm, okrem toho ekonóm, právnik a medik. Bol žiakom katedrálnej školy vo Włocławku, potom študoval na Krakovskej akadémii, neskôr na univerzitách v Bolgine, Padove a Ferrare v Taliansku. Vo Ferrare Koperník urobil doktorát z cirkevného práva; študoval aj medicínu a astronómiku. Potom bol tajomníkom svojho učia, warminského biskupa v Lidzbarku a od roku 1497 kanonikom warminskej kapituly vo Fromborku, kde zároveň robil astronomické pozorovania vo vlastnom observatóriu. Tuna v rokoch 1515—1533 napísal hlavné dielo svojho života. — O pohybe nebeských telies, ktoré vyšlo tlačou až v r. 1543 v Norimbergu, pred smrťou Koperníka. Toto dielo znamenalo prevrat v doterajšej vede a vyvrátilo vtedajší názor, že Zem je centrom Vesmíru. Koperník dokázal, že Zem spolu s inými planétami sa otáča okolo Slnka. Koperníkova teória zrevolucionizovala všetky odvetvia vtedajšej vedy a dala začiatok modernej vede. Mikuláš Koperník umrel 24.V.1543 vo Fromborku.

20.—25.II.1948. Týchto šesť februárových dní bolo v Československu víťazným zavŕšením boja československého pracujúceho ľudu s reakciou o charakter republiky a zároveň zakončením prechodu národnodemokratickej revolúcie k revolúcii socialistickej. 25. februára bola vymenovaná nová vláda obrodeného Národného frontu Čechov a Slovákov pod vedením Komunistickej strany Československa na čele s Klementom Gottwaldom.

23.II.1903. V Prahe sa narodil česky národný hrdina Július Fučík, významný spisovateľ, literárny kritik, novinár a politický činiteľ, bojovník odbojového hnutia, člen Komunistickej strany Československa od jej založenia v r. 1921. Od r. 1929 bol redaktorom týždenníka Tvorba a denníka Haloviny, potom redaktorom orgánu KSČ Rudého práva. V r. 1930 bol v Sovietskom zväze, o čom napísal zbierku reportáži V krajině, kde zajtra znamená už včera. V rokoch 1934—1936 bol opäť v krajině sovietskom ako dopisovateľ Rudého práva. Potom napísal cyklus článkov venovaných realizácii druhej päťročnice V zemi milovanej. V rokoch druhej svetovej vojny sa Fučík aktívne zapojil do konšpiračnej činnosti, stal sa organizátorom ilegálnej tlače. Bol členom II. ilegálneho ústredného vedenia KSČ a organizoval prácu strany v ilegalite. Zatknutý 24.IV.1942 bol rozsudkom hitlerovského súdu odsúdený 25.III.1943 na smrť. Bol popravený 8.IX.1943 v Berline. Jeho Reportáž spod šibenice, napísaná vo väzení na Pankráci v Prahe, bola preložená do 70 jazykov a dosiaľ aj Medzinárodnú cenu mieru v r. 1952.

23.II.1918. Tento deň oddiely Sovietskej armády zadrali pri Narve a Pskove ofenzívnu nemeckých vojsk ohrozujúcich Petrohrad a Moskvu. Bolo to tažké obdobie v živote mladého, sotva niekoľko-mesačného sovietského štátu. Po víťazstve revolúcie nestihol ešte dosťatočne zosilniť, keďže bolo treba bojovať súčasne na mnohých frontoch s kontrarevolučnými silami a ozbrojenou intervenciou západných štátov, z ktorých najviac ohrozenovalo republiku ešte stále cisárské Nemecko. V týchto neobvykle ťažkých dňoch slabé, podvyživené, zle ozbrojené oddiely Sovietskej armády zbaľovali dosťatočného počtu dôstojníkov dokázali zvítazniť nad nebezpečným nepriatelom. V deň víťazstva, na návrh Rady obrany, ktorej predsedal V.I. Lenin, schváliili vznik Červenej armády.

Od tohto dňa uplynulo už 60 rokov. V tom čase Sovietska armáda prešla slávnu cestu od boja za upevnenie sovietskej moci až po rozhodujúci prispievok k rozdrveniu fašizmu počas druhej svetovej vojny. Nepretržite plni čestnú úlohu obrancu mieru a socialismu. Sviatok tejto armády, ktorá pred 33 rokmi priniesla oslobodenie Poľsku, Československu a iným národom, je aj našim sviatkom.

slovník Života

(43)

POESKY

chmura
chmurny
chochlík
chociaž,
choč
chodák
chodllyw
chodniczek
chodník
chojak
cholewa
chomato
chomik
chorągiew
chorązy
choroba
choro-
wać
chorowity
chory
cho-
wać
chód
chór
chów
chrabaszcze

SLOVENSKY ČESKY

mračno
temný, ponurý
choberáčka
škriatok
hocí,
hociby
krpec
predajný
chodníček
chodaňák
mladý smrek
sára
chomút
škrečok
zástava
zástavník
choroba
choro-
byt
choróbny
chorý
chovat,
pestovať
chódzka
chór, zbor
chov
chroust

chrapač

chrapy
chrobry
chromy
chronic
chropawy
chrupač
chrust
chrypiec
chrzak
chrząkać
chrząstka
chrząszcz
chrzacyny
chrzest
chuchać
chuchro
chué
chudnac
chu-
doba
chusta
chustka
chustka do
nosa
chwacki
chwalba
chroust

chrápat

nozdry
chrabry, udatný
chromý
chránit
rapavý
chrumkať
raždie
chripieť
chren
chrzlať
chrupavka
chrobák, chrústibrouk
krstiny
rinčanie
dychať, fúkať
dengloš
chlipnosť
chudnúť
chudobné
gazdovstvo
šatka,
šatka
vrec-
kovka
odvážny
chvála
ctitel

chrápat

nozdry
chrabry, udatný
chromý
chránit
nerovný, drsný
chrupat
raždie
chrapťet
chren
chrastí
chrastí
chraptēt
křen
chrchlat
chrupavka
chrobák, chrústibrouk
křtiny
brinkot
dýchat, foukat
nedužívý človek
chtic
hubenět
chudé
hospodářství
šátek, vlnák
šátek
kapesník
odvážný
chvála
ctitel

Školstvo na Slovensku

Súčasné československé školstvo, a v nám zákonite školstvo Slovenskej socialistickej republiky, je rozvinutá sústava výchovnozviedalacej starostlivosti, zahŕňajúca stále dôslednejšiu predškolskú výchovu, jednotne základné, stredné a vysokoškolské vzdelávanie.

Obrovský je rozvoj materských škôl, ktoré sú súčasťou uceleného systému výchovnej a vzdelávacej práce s deťmi do šesť rokov. Tu získavajú najmenší príslušníci štátu základné vedomosti a zručnosti z oblasti poznania, rozvíjajú svoju reč, myšlenie a záujem o hru, o primearanú prácu a učenie. Učitelia a vychovávatelia kladú dôraz na utváranie návykov spoločenského správania sa a disciplíny, kolektívneho spolunažívania, rozvoj estetického vnímania a vokus. Pri plnení týchto úloh úzko spolupracujú s rodinou.

Pre zapojenie čo najväčšieho počtu päťročných detí do predškolskej výchovy,

Dôležitú úlohu v systéme predškolskej výchový zohrávajú jasle a materské školy. Na snímke záber z jedných jasľí.

SNÍMKA: ČSTK

júcich logickému myšleniu spolu s vlastivedou, prírodopisom, pracovným vyučovaním, hudobnou a výtvarnou i telesnou výchovou — sú štyri roky. Schopnosti súčasných detí to denne potvrdzujú. Obsah jednotlivých predmetov sústavne ovplyvňovaný najnovším výsledkami vedy, techniky a potrebami spoločenskej práce si vynucuje stále modernejšie technické pomôcky. Dostatok učebníc — poskytovaných už 15 rokov zdarma — zabezpečuje spolu s výchovno-pedagogickým vplyvom učiteľov a pedagógov dôslednú prípravu na ďalšie vzdelávanie.

Na Slovensku je vyše milióna detí v základnej škole. V súčasnosti riadiace orgány pokusne skracujú dĺžku základnej školy z 9 na 8 rokov, konkrétné jej prvý stupeň z 5 na 4 roky. Výskumné pracoviská totiž zistili, že optimálnym časom na vyučovanie materinského jazyka a matematiky — ich základov prospevia-

vé percento tých, ktorí ho nezískavajú. sústave stredného odborného školstva treba osobitne spomenúť prípravu na robotnícke povolania — okolo 50 percent chlapcov a dievčat sa každoročne umiestňuje práve v tejto oblasti. V dnešnom systéme prípravy na robotnícke povolania ako osobitne pokroková črta čs. školstva vystupuje do popredia skutočnosť, absolventi týchto odborov — maturanti môžu pokračovať v štúdiu na vysokých školách.

Sústavné usilie KSČ o vzdelanostné úroveň národa sa najmarkantnejšie prejavilo v demokratizácii vysokoškolského vzdelávania a v jeho rozšírených monostiach. Suché čísla sú v tomto prípade opäť výstižným ukazovateľom premie. V školskom roku 1945-46 boli v SSR tis. vysoké školy s dvanásťimi fakultami. Kým počet študentov bol 8672 dnes na trináctich vysokých školách a ich 38 fakultách každoročne študuje takmer 50 tis. poľucháčov. Zvýšený počet fakúlt si vziaľal aj prírastok školských zariadení.

Za roky budovania socializmu vznikli nové areály nielen v hlavnom meste SR v Bratislave, ale aj iných väčších slovenských mestách. V Nitre vznikla Vysoká škola poľnohospodárska, v Košiciach Vysoká škola technická a Univerzita P. Šafárika, v Banskej Bystrici pedagogická fakulta a fakulta vysokej školy ekonomickej, stredoslovenskému mestu Zvolen priadal Vysoká škola lesnícka a drevárska s celoštátnou pôsobnosťou. Na Slovensku je v súčasnosti 26 študentských vysokých školských domovov, v ktorých žije 30 tisíc chlapcov a dievčat. Najnovší je moderný internát Družba v Bratislave.

Sprievodnym znakom rozvoja je prízornosť na výzere Strážok vysokoškolsky vzdelaných žien. Kým nejvzácnejších v prvých rokoch ČSSR na vysokých školách študovalo len 1618, dnes ich psemnictví čet prekračuje číslo 21 000.

V realizácii programu socialistického rozvoja výchovy a vzdelávania sa po bezplatnom štúdiu nezabudlo na lacné ubytovanie, zľavy na cestovnom, výhodné pôžičky, príspevky za prax, exkurzie, pomoc v materstve. Sociálne štipendium poskytuje študentom desať mesiacov roka a je upravené podľa výšky príjmu rodičov študenta. Od druhého ročníka dobre prosperujúci študent poberá tretie prospechové štipendium bez ohľadu jeho sociálne podmienky. Mnohí študenti využívajú podnikové a krajské štipendia.

Prenikavé zlepšenie životných podmienok mladej generácie v socialistickej spoločnosti vedie k jej rýchlejsiemu intelektuálnemu vývoju a zrelosti. Táto skutočnosť spolu s rozšírenými možnosťami vzdelania sú dobrou prípravou pre živú spoločnosť a pre jej rozvoj.

ELENA ZAŤKOVÁ počtu je n
prvotisků.

stává se i toto...

MEZALIANCIA. Súd v Západnom Berlínne sa celé dva roky zaoberal na rôznych stupňoch žalobou o odškodné, ktorú podala istá pani Barbel Gahrová proti manželom Engelsovcom. Čílo o pomerne vysokú sumu 6 tisíc mariek a predmet sporu bol veľmi originálny.

Tak teda pani Gahrová pestuje superra-
sovú suku chow-chow. Šteňa tejto rasy
stoji priemerne 1500 mariek. Istý deň,
keď pani Gahrová išla s krásnou Ku-
chia na prechádzku, dobehol ju dunčo
Bonzo, ktorého majitelia vypustili. Mal k
suke jednoznačné zámery. Pani Gahrová
sa usilovala brániť poctivost svojej suky,
ale dunčo bol veľký, silný a hrozivo
vrčal. Teda stalo sa — a vo výsledku tej-
to mezaliancie narodilo sa šesť obyčaj-
ných psíkov namiesto šiestich cenných
šeňat chow-chow. Keďže pes Bonzo be-
hal volne, pani Gahrová žalovala jeho

majiteľov, Engelsovcov a zároveň žiadala protihodnotu najmenej štyroch rasových psíkov chow-chow. Keby dunčo Bonzo nebol chytíl suku, boli by ju v najbližšom čase „vydali“ za tak isto cenného psa. Spor, kto je vinny: majiteľa psa či majitelka suky — sa riešil na súde veľmi dlho. Konečne prehrala pani Gahrová, čiže súd bol po strane dunča. Na snímke: obete mezaliancie, pani a suka.

KONÍČEK — TRPASLÍK. Chovatelia domáčich zvierat často opravujú prírodu: dospelovali ošípané s dodatočným párom rebier (vďaka čomu majú väčšie množstvo sviečkovice), kravy so supervemennami či ovce so supervlnou. Všetko pre-

ráve po desa
ťo, aby sa získalo viacéj mäsa, mliečmi. Chodi
vlny. Ale koníčky, ktoré pestuje argapku alkoho
sky farmár, Carlos Falabella, neprievává, zárie
jú žiadene úžitok. Sú to koníčky-ťrakoliv leža
na kratučkých nožičkách vysoké šasiála, že by
80 cm (obyčajný kôň meria vyše 1.60). Na snin
Môžu na nich jazdiť celkom malé ráve verzi.

oboření současného kulturního života. Přímý kontakt s návštěvníky navázal Památník při kulturních pořadech, které pravidelně pořádá po celý rok. Chodivají na ně milovníci hudby i poezie, aby v krásně upraveném historickém prostředí vyslechli komorní koncerty, literární pásma a verše slavných básníků v přednesu nejlepších současných umělců. Přitažlivé jsou nové programy jako např. Večery tvůrce dílny, věnované mladým hudebníkům a skladatelům, nebo Literárně-hudební večery, pořádané k různým kulturním výročím. Pro děti pořádá Památník loutková představení, pro něž vybírá klasické pohádky s Kašpárkem, recitaci soutěže a různé zábavné pořady, spojené s prohlídkou Strahovské knihovny.

Nejčastěji se chodí na Strahov na výstavy, které tu jsou pořádány kromě stálé expozice k různým významným příležitostem. Letos to byla např. expozice „Vítězslav Nezval — život, dílo, doba“, „Anton Pavlovič Čechov“ a „Spisovatelé nové doby“. V Kapli sv. Rocha bývají

expozice výtvarného umění. Památník přijímá též zahraniční výstavy a připravuje putovní výstavy, jako např. mezinárodní výstavu Jaroslava Haška a Julia Fučíka.

Do Památniku národního písemnictví přichází ročně přes 500 000 návštěvníků, kteří si prohlížejí především Strahovskou knihovnu. Muzeum literatury a literární archív slouží hlavně studující mládeži a vědeckým pracovníkům. V dalším rozvoji bude Památník živým kulturním střediskem, které ve spolupráci s uměleckými svazky bude pražské veřejnosti přinášet množství hodnotných pořadů. K tomu účelu se dělají další úpravy budovy, zřizují se nové prostory; Památník bude mít novou výstavní síň a koncertní prostor v sále terreně.

I posezení ve stylové restauraci Oživlé dřevo ve strahovském areálu nebo na terase s překrásnými výhledy na Prahu poskytne návštěvníkům mnoho příjemných chvil.

MARIE ULČOVÁ, PRAGOPRESS

Teologický sál světoznámé Strahovské knihovny byl vytvořen slavným stavitelem raného baroku J.D. Orsim v roce 1671. Valená klenba a bohatá štuková výzdoba jsou pozoruhodná umělecká díla.

VYCHÁZKA NA STRAHOV

Nad zelenými svahy vrchu Petřína vedle masivu Pražského hradu poutají pozornost návštěvníků Prahy dvě bílé věže Strahovského kláštera, jedné z nejvzácnějších kulturních památek starobylého města — Památník národního písemnictví.

Založil jej v roce 1142 český král Vladislav II. pro rád premonstrátský. V průběhu 12. století byl kromě klášterních budov vybudován románský kostel P. Marie. Během dalších staletí byl celý komplex upravován v duchu nových stavebních stylů, až v 17. století došlo k největší proměně — barokní. Klášter byl rozšířen a přestavěn burgundským architektem Janem Matheyem. Na konci dlouhého vývoje kláštera byla postavena budova knihovny podle projektu architekta Ignáce Palliardiho v letech 1794—1797 ve stylu raného klasicismu.

Strahovská knihovna zaujímá mezi historickými knihovnami přední místo bohatstvím fondů a rušným vědeckým životem, který se u rozvíjel v posledních dvou stoletích. Přijížděli sem badatelé z celé Evropy, aby studovali vzácná díla světové vědecké literatury, soustředěné na Strahov z mnoha jiných klášterních knihoven. Dnes dosahuje fond historické knihovny téměř milionu svazků; v tomto počtu je na 4 000 rukopisů, kolem 2 500 protošků, zhruba 400 000 starých tisků

do roku 1800 a zbytek tvoří literatura 19. a 20. století.

V roce 1953 byl z celého objektu Strahovského kláštera po rekonstrukci vytvořen Památník národního písemnictví, který uchovává literární bohatství českého národa. Odborní kulturní pracovníci tu vytvořili centrální muzeum české literatury a literární archív. V dnešním stavu je Památník skvělým dokladem péče československého státu o kulturní hodnoty.

Ve výstavních sálech Památníku, přístupných široké veřejnosti, je rozvinuta rozsáhlá přehlídka vývoje české literatury a osudu jejích největších tvůrců, začínající desátým stoletím a končící naší dobou. Co do rozsahu nemá tato expozice ve světě obdobu. V muzeu literatury lze shlédnout vybrané dokumenty z českých literárních a kulturních dějin. Ostatní vzácné doklady — korespondence, knihy, rytiny, obrazy, sochy a památky po spisovatelích — jsou shromážděny ve sbírkových fonitech, které jsou stále rozmnožovány. Jednotlivá sbírková muzea, literární archív, historická Strahovská knihovna a dokumentace rozvíjejí odbornou výzkumnou činnost s cílem zpřístupnit nové hodnoty badatelům a zájemcům.

Památník národního písemnictví vlastní jen muzeem, ale ve svém novém pojetí významnou instituci, přispívající k

je to vlastně koníček-hračka. Avšak rádi ho kupují velmi bohatí lidé bez ohledu na cenu; mini-koniček stojí totiž 6 — 7 tisíc dolárov!

Na snímku: koník-trpaslík.

VYLÉCENÁ RITA. Na jaře letošního roku celý světový tisk uveřejnil výmluvné snímky herecky Rity Hayworthové (slavně v čtyřicátých letech), na nichž byla tato krásná žena pouhým stímem své nejdéle podoby. Stala se totiž notoriickou alkoholičkou. Situace byla taková, že ji v dubnu kalifornský soud zbavil svéprávnosti a hvězda se musela podrobit léčení, nejdříve v nemocnici, pak v exkluzivním sanatoriu. Léčení se podařilo. Rita nedávno opustila sanatorium a poprvé po deseti letech se ukazuje mezi lidmi. Chodí do společnosti, nevypije ani kapku alkoholického nápoje, je opět usměvavá, zářící a vždy pečlivě upravená, ačkoliv léta a nemoc ji změnily. Prohlásila, že by opět chtěla zahrát ve filmu. Na snímku: Rita Hayworthová v nové verzi.

USA. Mladá paní Eisenhowerová, rodená Nixonová, zdedila po otci ambice a zálibu v získávaní „publicity“ ako hovorová Američanka, čiže ohlasu. Napísala a prednedávnom vydala knihu Special People, ktorá pojednáva o významných osobnostiach, ktoré poznala v čase, keď bývala v Bielom dome a chodila s otcom na oficiálne návštavy do mnohých krajín. Julie sa o.i. zoznámila s Mao-Tsetungom, princem Karolom a mnogými inými viac a menej zaujímavými, ale známymi osobnosťami a usiluje sa ich ukázať z neoficiálnej stránky. Kniha vzbudila záujem, ktorý Julie usilovne podnecuje — cestuje po celých Spojených štátach a stretáva sa s čitateľmi, dáva interviwy, vystupuje v televízii. Je dost charakteristické, že vo svojej knihe skoro vôbec nepíše o otcovi, zato mnoho teplych slov venuje matke. V Amerike sa hovorí, že Julie tak túži po popularite a moci, že v roku 2000 bude kandidovať na prezidenta USA a — čo je horšie — môže tieto volby vyhrať. Na snímke: Julie Eisenhowerová.

Před 900 lety se jižně od Wrocławi, na obou březích řeky Oławy, levého přítoku Odry, rozkládaly rozlehlé lesy. Jejich obyvatelé, žijící v malých osadách, se živili lovem, chovem koz a ovcí. Pouze podél řeky Oławy poměrně dobrá půda umožňovala pěstování obilí a konopí. O tom, kdy byli obyvatelé této oblasti a jakou řečí mluvili, svědčí názvy osad, které nezměnila ani staletí germánského útlaku. Strelín byl největší osadou na křižovatce cest ze Ziębic do Wrocławi a z Brzegu do Świdnicy. Při dělení Slezska na knížectví mezi vnuky Boleslavu Křivoústého připadl k wrocławskému knížectví a teprve v roce 1277 ho legnický kníže Boleslav Rogatka získal pro sebe od wrocławského knížete.

Po smrti Bolka I. (1301) zdědil Strelín jeho syn Bolko II., kníže Ziębický. Poslední z rodu svídnicko-ziębických Piastů Jan padl v roce 1439. Strelín se stal částí brzeského knížectví, kde legnickí Piastové vládli do roku 1675. Za třicetileté války se o Strelín sváděly úporné boje. Delsí dobu byl sídlem Aliantské komise.

ČESKÉ OSADNICTVÍ

V roce 1742 přivedl český kněz Liberda do okolí Strelína skupinu českobratrských emigrantů, čítající 1100 osob, kteří tu založili vlastní náboženskou obec. Češi koupili dva statky na předměstí Strelína a založili vesniči Husinec. Usadily se tam 142 ro-

JARO NÁRODŮ NA STRELÍNSKU

Zpráva o revoluci 1848 v Paříži a Berlíně se brzy dostala i do Slezska. V okolí Strelína rolníci odmítli pracovat na panském, žádali zrušení panských privilegií. Do Husince přišlo vojsko, provedlo rekvizici a utišilo vzpouru.

Strelín měl 4412 obyvatel a byl rozdělen na volební okruhy. Ve volbách soupeřili představitelé burzoazie s obyvatelstvem okolních vesnic. Když ve volbách zvítězil starosta z Przeworna, kterého podporovali sedláci, volby byly uznány za neplatné.

DALŠÍ ROZVOJ ČESKÝCH OSAD

Lidí přibývalo, město Strelín se rozrůstalo na úkor okolních vesnic. Na počátku roku 1880 byly k městu připojeny některé pozemky vesnice Husinec (Gęsiniec), Kuropatník a Dolní Podjebrad. K městu bylo připojeno železniční nádraží. V roce 1871 město získalo železniční spojení s Wrocławi, v příštím roce byla trať prodloužena do Ziębic, v roce 1874 do Kłodzka a z roce 1883 byla otevřena trať Strelín — Lagiewniki Dzierżoniowskie.

II. SVĚTOVÁ VÁLKA

Hitlerovci za II. světové války hromadně vyváželi obyvatelstvo okupovaných zemí na nucené práce do Německa. Do Strelína přijížděly transporty Poláků a válečných zajatců. Vznikly první tábory nucené práce a zájatecké tábory. Na podzim 1944 bylo po pádu varšavského povstání přivezeno 100 Poláků, kteří pracovali v továrně na konzervy. V lomech do roku 1942 pracovalo asi 300 francouzských vězňů a sovětských zajatců, na stavbě železniční tratě Strelín — Bialy Košiów pracovali sovětí vězni a 80 polských zajatců ze zářijové kampaně. Největší byl zájatecký tábor ve staré pískovně mezi vesnicemi Bialobrzecie a Sienica, kde bylo několik tisíc sovětských zajatců.

V okolí Strelína je mnoho hrobů obětí hitlerovského teroru, mj. hromadný hrob sovětských zajatců, kteří zahynuli v letech 1942—1943.

Strelín, v němž byla německá posádka, byl na 80 proc. zničen včetně radnice a jiných památkových budov. Město osvobodilo 17.IV. 1945

sovětské vojsko a polský obranný sbor, jehož velitel plukovník Żurawski padl při dobývání města.

V LIDOVÉM POLSKU

Vládním zplnomocněncem pro obvod Strelín, kde bylo zničeno 70 proc. cest, 90 proc. mostů a 60 proc. domů ve vesnicích, se stal Jan Nowakowski. Kromě repatriantů z východu a ze středního Polska sem přijíždějí reemigranti ze západní Evropy. V roce 1947 57,3 proc. obyvatelstva tvořili repatrianti z východu i ze západu, 40 proc. ze středního Polska a pouze 2,7 proc. místní obyvatelstvo. Ve městě bylo 3,1 proc. Čechů, v okrese Strelín bydlo 1100 osob, tj. asi 270 rodin, z nichž 600 osob pracovalo v zemědělství.

NAŠI NA SLOVENSKU

Nás časopis Život vela píše o iniciativách a práci našich krajanov, ktorí žijú na Spiši a Orave. Výsledky tejto práce sú viditeľné v nasich obciach. Ale krajania pracujú nielen vo svojich bydliskách, ale aj v Československu. Okresný stavebný podnik v Kežmarku, ktorý teraz bujuje v Spišskej Staré Vsi, zamestnáva mnohých našich krajanov. Krajania budujú bytové sídlisko. Na stavenisku vladné milé a srdcne ovzdušie.

Zašiel som za jedným z našich krajanov, Štefanom Strončekom z Nedece, aby som sa s ním porozprával. — Pracujem v OSP už 15 rokov, — povedal Š. Stronček. Spolu súčiatku som pracoval v Staré Lubovni, kde robotníci z PLR vykonali kus skutočne dobré práce. Máme stále lepšie pracovné podmienky. Ešte pred niekoľkými rokmi sme dochádzali do práce z Polska na Slovensko na bicykloch. Teraz pre nás prichádza autobus ČSAD, ktorý nás vozi do práce a z práce domov. Je to veru pre nás veľká výhoda. Podniky, v ktorých sú zamestnani robotníci z Polska a medzi nimi naši krajania, sa skutočne snažia, aby sme mali také isté pracovné podmienky, ako pracujúci z ČSSR.

Dalej kraján Š. Stronček mi porozprával, že pracuje ako vedúci murárskej čaty, v ktorej okrem neho pracujú krajania: Jozef Petruš, Anton Radecák, Andrej Madeja a iní. — Staré pohradisko hovorí Tvoja práca svedčí o tebe, — pokračoval kr. Š. Stronček a je to veru pravda. — Na pracovisku robíme našu prácu svedomite, aby vybudované sídlisko svedčilo o nás. Teraz, keď sa končí rok 1977, smelo môžeme povedať, že sme vykonali kus dobré práce a som presvedčený, že ani v roku 1978 sa naši zamestnávateľia v nás nesklamú.

V mene čitateľov Života želám murárskej čate Štefane Strončeka a všetkým krajanom pracujúcim v Československu vela pracovních úspechov v roku 1978.

DOPISOVATEĽ Z KACVÍNA

Z MINULOSTI STRELÍNA A HUSINCE

První zmínka o městě pochází od knížete Bolka I. Svídnického, jehož privilegium z roku 1292 dává městu lokaci na levém, nízkém břehu Oławy. Podle stavby kostela lze soudit, že městská práva byla udělena v letech 1225—1234, ačkoliv dr. Grabowski ve své knize 200 měst se vrátilo do Polska uvádí jako datum založení města rok 1130. V roce 1281 byl Strelín rybářskou osadou a sídlem kaselnictví. Přesné určení data vzniku města není snadné, protože doklady byly zničeny v požárech města v letech 1548, 1619, 1674 a 1700. Pravidelný čtvercový půdorys získal Strelín po požáru v roce 1548. Dlouho to bylo typické řemeslnické město, známé především pivovarnictvím. Ve XIV. století tu byly jatky, krámy s pečivem a obuví a středisko obchodu obilím. Ve Strelíně byla i celní komora. Ještě koncem XIII. století bylo město obklopeno hradbami, upevněnými po hustitských válkách. Z první poloviny XIII. století pochází kamenný kostelík s kultárou věží — baštou. Boleslav I. dostal od poznaňského biskupa povolení na stavbu kláštera v roce 1292 a postavil městské hradby, z nichž dodnes zůstaly zbytky v Pocztové a Staszicově ulici.

diny. V letech 1776—1777 se 70 rodin usadilo na rozparcelovaných pozemcích statku Mehleuer, kde založili tři vesnice: Horní, Střední a Dolní Podjebrad (dnes Gościce). Koncem roku 1801 Češi vytvořili novou kolonii v zakoupeném statku Pęcz. Zpočátku se zabývali pouze zemědělstvím, později začali hledat práci i mimo zemědělství, hlavně v tkalcovství. Češi na Strelínsku nepodlehli germanizaci, zachovali si český jazyk, náboženství a kulturu. Bohoslužby a kázání se konaly česky, což podporovalo udržení českého národního ducha. Počátkem XIX. století se kolonisté usadili i ve vesnici Penč (Pęcz), v Kuropatníku a založili Děbice u Strelína.

O těžkých dobách, kdy 145 rodin v XVIII. století postavilo Husinec, svědčí četná ústní podání: „Za jednu sestu se platilo tři fenigy, ale i ta cena byla příliš vysoká pro uprchlíky, kteří neměli žádny majetek. Dřevo na stavbu jim dávali z nedalekého královského lesa zadarmo. Dvě ženy bydlící v Ziębicích (30 km) nosily svým mužům obědy do Husince.“ Češi se přestěhovali do okolí Strelína právě ze Ziębic, kde pociťovali luteránský nátlak a nedostatek práce.

V okolí Strelína je mnoho hrobů obětí hitlerovského teroru, mj. hromadný hrob sovětských zajatců, kteří zahynuli v letech 1942—1943.

Strelín, v němž byla německá posádka, byl na 80 proc. zničen včetně radnice a jiných památkových budov. Město osvobodilo 17.IV. 1945

Vyše 18 bodov: Rychlo uzavíráte přátelství. Prispôsobujete sa druhým, zaujímate sa o nich. Ak vám je niekoľko sympatických, dáte mu to najavo. Ak ste si pri otázkach 2, 5 a 6 poznačili písomeno d), reagujete príliš hlučno.

II. ČASŤ: Ako vychádzate s mužmi?

Menej ako 12 bodov: Uvažujete dost konvenčne. Čakáte na toho „pravého“. Nepodstupujete riziká a ste veľmi opatrňujete. Odmietnutie by ste len fažko vedeli zniest. Ak sa zalúbite, hádzete všetky predsydky cez palubu. Žiaľ, v tomto čase ste príliš dôverčivá a láhkoverná. Až keď je neskoro, zbadáte, že to neboli ten očakávaný „pravý“.

12 až 18 bodov: Ked' sa vám nejaký muž páči, dáte mu to najavo, no všetky tromfy nepoložíte hned na stôl. Ak sa všetko nedarí podla vásheho želania, nerónite slzy — veď nie je jediným mužom na svete. Iné ženy často vidia vo vás sokyňu. Muži vás pochádzajú za príťažlivú, vzrušujúcou, ale niekedy unavujúcou.

Vyše 17 bodov: Ste sebavedomá, uvedomujete si svoju príťažlivosť. Samá ste radšej aktívna, než byste mali vykávať, kým on prejaví o vás

záujem. Pokladajú vás za neobyčajnú a neodolateľnú.

III. ČASŤ: Ako vychádzate so svojím okolím?

Menej ako 12 bodov: Ste senzibilná. Nevidno to na prvý pohľad, no vie vás zraníť slovo alebo poznámka. Zo zložitých situácií radšej unikáte. Neznášate, keď sa robia vtipy na vás účet. Ak ste na otázkach 13, 14, 15 a 17 odpovedali písomnom b), potom pozor: ste citlivá ako mimóza, ale súčasne dost netaktná. Pri svojej precitlivenosti neraz zabúdate, že aj iní majú problémy, preto sa vám vždy nevenujú s takou pozornosťou, ako to požadujete.

13 až 18 bodov: Na všetko máte odpoveď, no vždy nie ste taká diplomatická, aká by ste mali byť. Namiesto ospravedlnenia ste skôr odmietavá. V podstate však dobre vychádzate s ľudmi a máte voči nim kladný vzťah. Neohradzujete sa proti dobrým vtipom na svoj účet.

Vyše 18 bodov: Dobre vychádzate so svojím okolím a ste oblúbené. Všade sa dobre citíte a zo všetkého dokážete vyťažiť to najlepšie bez toho, že by ste pritom iným strpčovali život. Máte aj zmysel pre humor. Viete sa smiať i na sebe a nemrzí vás, keď

musíte hrať úlohu hromezvodu, aby sa neublížilo priateľovi.

IV. ČASŤ: Ako pôsobíte na iných?

Menej ako 12 bodov: Neznášate dotieravosť, preto sa neraz hráte na sivú myšku, len aby ste sa nejavili v nesprávnom svetle. Uprednostňujete inkognito a chceli by ste, aby sa uznávali vaše charakterové i zovnajškové kvality. Nechcete, aby iní vo vás čítali ako v otvorenej knihe.

12 až 18 bodov: Lichotí vám, keď si vás iní všimajú, ale nerada ste hlavnou atrakciou spoločenských večerov. Ste sebavedomá, rada sa pekne upravíte, lebo iba tak sa cítite prijemne. Ste si vedomá svojej príťažlivosti, preto vašou devízou je: ak niekto niečo odo mňa chce, aj sám si nájde cestu k mne.

Vyše 18 bodov: Kdekolvek príde, upozorníte na seba. Nevstupujete do miestnosti nenápadne, lež robíte z toho hotové divadlo: Niektorí vás pochádzajú za marnivú. Lichotky pokladáte za samozrejmé. I keď ste šarmantná, predsa sa niektorí ľudia cítia vo vašej spoločnosti rozpačito. Vystupujete sebaisto, hoci občas trpíte pochybnosťami.

TEST...

POKRAČOVANIE ZO STR. 16

I. ČASŤ: Ako rýchlo nadvážujete priateľstva?

Menej ako 12 bodov: Ludia, ktorí vás nepoznajú, pochádzajú vás za arogantnú. Ale z vašej strany je to iba póza. V skutočnosti ste skôr rozpačitá. Ste opatrná pri nadvážaní nových známostí a robíte si príliš veľké starosti, čo si druhí o vás myslia. Potrebujete vela času, aby ste boli voči ľiným trochu otvorenějšia. Nečudujte sa teda, keď sa noví známi zakrátko utiahnu: vaše správanie pochádzajú za nezáujem. Pokúste sa niekedy urobiť príliš.

12 až 18 bodov: Nepadne vám zaťažko nadvážovať nové známosti. Ale aj dlhorční priatelia musia rátať s tým, že vás občas uvidia z novej stránky. Voči novým známym sa správate priateľsky, no súčasne ich dôkladne ohodnotíte. Chceli by ste sa zabezpečiť proti sklamaniom, preto sa príliš neprejavujete a mnohé veci si radšej nechávate pre seba. Ak ste dosiahli menej ako 16 bodov, citové prejavy pochádzajú za nežiaduce.

Uplýva druhý mesiac nového roku 1978. A hoci máme ešte zimu, neprestáva sa uvažovať o našom polnohospodárstve. Jeho rozvoj a spolu s ním rozvoj celého nášho potravinárskeho hospodárstva vzbudzuje všeobecný, pochopiteľný záujem. Ved' všetci sme spotrebiteľmi a vieme, že množstvo a kvalita našej každodennej stravy bude závisieť od úspechov dlhodobého programu rozvoja polnohospodárstva a potravinárskeho hospodárstva. II. celoštátna stranička konferencia obohatila naše poznatky o tejto otázke, najmä pokiaľ ide o doterajšie výsledky a tažkosti.

Minulý rok realizácia úloh polnohospodárstva prebiehala v ťažkých a komplikovaných podmienkach. Úroda obilia, olejnátych rastlín a zemiakov bola nižšia ako sa predpokladalo. Zozbieralo sa však značne množstvo objemových krmív, čo vytvorilo podmienky pre rozvoj chovu. Najmä preto, že krmivové zásoby polnohospodárstva sa zvýšila o jaderné krmivá, ktorých dodávky budú činiť 9 300 000 ton t.j. o 2 240 000 ton viac ako minulý hospodársky rok. Dobrá bola úroda priemyselných rastlín a najmä cukrovej repy (ok. 300 q z ha). Príaz-

Dobrá príprava a hnojenie pôdy umožňuje v našich podmienkach dva krát do roka dosiahnuť úrodu z toho istého pola, predovšetkým keď ide o hospodárenie krmivinami. Iba málo rolníkov používa doteraz túto metódu a sebe napr. ozimné žito na siláz a poňom kukuricu alebo iné krmivinové rastliny, alebo po obili slnečnícu ako medzikultúru. Okrem tohto presvedčivejho príkladu hodno pamätať, aký veľký význam má v polnohospodárstve práve štruktúra pestovania. U nás, v Poľsku, táto štruktúra je chybán; znižuje sa totiž plocha pestovania obilia a zvýšuje areál pestovania okopanín. Rolníkom sa totiž okopaniny lepšie oplácajú, lebo 1 ha zemiakov priemernej úrody dáva okolo 35 000 zlhotých. Ale nedalo by sa pri znižení areálu pestovania okopanín zvýšiť ich hektárovú výnosnosť? Pouvažme — u nás výnosnosť 200 q zemiakov z hektára a 300 q cukrovej repy z ha sa považuje za dobrú, kým v mnohých krajinách nášho kontinentu k normálnym javom patrí úroda 700—800 q/ha zemiakov. Teda zvýšená výnosnosť okopanín z ha by umožnila zmeniť štruktúru pestovania v prospech obilia a tým zmeniť jeho nedostatok. Nesmieť zabúdať, že dovoz obilia

FEBRUÁR

Je to mesiac najtužšej zimy v roku a jeho prvá polovica sa podobá januáru. Obvykle sa začína ponuro, snehovými fújavicami, čo názorne vystihujú aj ľudové pranostiky: — Hromnice (2.2.) zadúva ulice, alebo Svätá Agata (5.2.) všetky kúty zahatá.

Je to aj mesiac veľkých protikladov v počasí, lebo neskôr sa zjavujú pekné slnečné dni a zima začína ustupovať. Ale bývajú aj také roky, že práve vtedy február vie prekvapit poriadou zimou, ako to bolo napr. za najstudenejšej zimy minulých desaťročí, v roku 1928—29. Dobré to charakterizuje ľudová pranostika, ktorá hovorí, že: — Občas sa február zlútuje, že človek až jar pocítuje, lež niekedy tak sa zlosti, až od zimy mrznú kosti; alebo — Svätý Matej (24.2.) ľadu láme, jestli ich nachodí, jestli ich ne-nájdete, vtedy ich narobi.

Pri konci februára počasie máva premenlivý ráz, na nížinach mizne sneh a mráz. Stáči, aby morský vzduch z miernych šírok Atlantického oceána prenikol do strednej Európy a už máme oteplenie a odmäk. Trvalejší ráz si udržujú zimy iba v stredných a najmä vyšších polohách, ako to býva napr. na Orave a Spiši.

Naopak, viesť zo severného zemského kvadrantu prináša k nám studený, polárny alebo arktický vzduch s mrazmi, teda tuhú zimu, čo znázorňuje aj stará ľudová pranostika, že: — Keď Poliak (severný viesť) duje, zima nasleduje. Oceánske podnebie má teda miernejšie klímy, ako nad kontinentom, kde bývajú zimy podstatne chladnejšie, pričom stredná Európa tvorí akýsi prechod medzi jednou a druhou klímom.

Arktická oblasť položená za severným polárnym kruhom je vôbec zásoberou studeného vzduchu na severnej poholi. Vlny arktického vzduchu prenikajú do strednej Európy zhruba dvoma cestami. Jedna viedie ponad pevninou cez Fínsko a územie Sovietskeho zväzu, čiže od severu a severovýchodu. Touto cestou prichádza kontinentálny (pevninový arktický vzduch, ktorý prináša so sébou veľmi studené počasie. Najsilnejšie mrazy nebývajú však pri jeho príjomom prenikaní, ale až počas nasledujúcich nocí, keď sa viesť utíší a obloha sa výjasní. Na zosilňovaní nočných mrazov sa podieľa aj snehová pokrývka.

Druhá cesta studeného arktického, vzduchu viedie od Grónska, teda od severozápadu. Touto cestou preniká

morský arktický vzduch, ktorý prúdi ponad teplejšie vody Atlantického oceána a Nórskeho mora zohrievané golfským prúdom, od ktorých sa jeho spodné vrstvy trochu otepľujú. Preto morský arktický vzduch neprihŕňa do našej oblasti v nižších polohách už také silné mrazy ako kontinentálny arktický vzduch.

Na horách, najmä vo vyšších partiach, predsa teplota hlboko klesá aj pri prenikaní morského vzduchu, lebo jeho postup sprevádzajú početné snehové prehánky. Naproti tomu pri prenikaní kontinentálneho arktického vzduchu je snehových prehánok menej, lebo tento vzduch je oveľa suchší. Po jeho prechode sa rýchlo mení aj oblačnosť.

Slovensko, ktorého územie zo severnej strany lemujú Karpaty, zasahuju priamo iba tie vlny vzduchu, ktorých hrubka je výšia, ako karpatské pohorie. V opečom prípade studený arktický vzduch po naradení na Karpaty smeruje pozdĺž nich cez oblasť Čierneho mora na Balkán, kde je oveľa chladnejšie ako na Slovensku. Cez karpatské priesmyky prenikne len nepatrne množstvo tohto vzduchu. Slovensko, chránené Karpatmi pred arktickým vzduchom, má teda často miernejšie a kratšie zimy, ako my, po tejto strane týchto hôr.

Storočná predpoved počasia hovorí, že za 100 rokov skoro polovica februárov má miernejšiu zimu, avšak studené a miernejšie zimy sa striedajú v nerovnako dlhých časových intervaloch. Na horách s rastúcou výškou studeného vzduchu máme viac snehu a dlhšie ako v nižších polohách. Najviac sneží vtedy, keď nad tenkou studenou prízemnou vrstvou vzduchu prenikne vo výške vlhký a teplejší vzduch. Ak pritom fúka aj silnejší viesť, vznikajú snehové fújavice, ktoré sú každý rok trápením, ako aj prekvapením pre cestné a železničné služby.

Sneh je však dôležitý pre polnohospodárstvo. Súvislost medzi ním a ožinami zachycuje ľudová pranostika, ktorá hovorí, že sneh je ako perina na siatiny. Sneh chráni aj iné rastliny a stromy, najmä ovocné, pred vymrznutím, lebo pod dostatočne hrubou pokrývkou snehu pôda aj pri silnejších mrazoch premrza len do menšej hlbky.

Ľudová pranostika o februári hovorí: — O Juliáne (16.2.) priprav voz a schovaj sane; — Keď mráz vo februári ostro triná, zanedlho sa skončí zima; — Keď vo februári rosa padá, nové mrazíky predpovedá; — Keď február je teply a na vode, jar príde neskoro a bude o chlade. Keď je február studený a suchý, august bude horúci; Prvý deň po Popolci (8.2.) vraj o lete hovorí, druhý ukazuje jesień, tretí zimu predpovedá.

(ZOZB. MÍŠO)

REZERVY

nívá situácia bola aj v záhradníctve a nižšia bola len úroda paradajok, uhorek a jablk.

V chove sme tiež zaznamenali pokrok. Už júnový súpis dokázal, že v porovnaní s minulým rokom počet dobytka stúpol o 140 000 kusov (1,1%), počet ošípaných o 1,2 mil. kusov (6,4%), v tom prasnic o 464 000 (26,4%), oviec o 504 000 kusov (14,7%). Počet koní klesol o 504 000 (4,1%), čo je výsledkom stúpajúcej mechanizácie. Veľa bude záležať od udržania tejto stúpajúcej tendencie v chove.

Pevný základ pre rozvoj chovu tvoria vlastné krmivové zásoby. Existujú v tejto oblasti rezervy, ktoré rolníci môžu využiť? Vyplatí sa o tom pouvažovať s prihladnutím na reálne možnosti. Vieme, že rezervy ornej pôdy sú malé, preto okrem dobrého obhospodárenia každého kúska pôdy, základná rezerva tkvie vo výnosnosti z každého hektára. Už samotná príprava pôdy, jej správne hnojenie a používanie najlepších semien má veľký vplyv na výšku každoročnej úrody, na jej stály rast. Hospodariť moderne znamená využívať vedecké poznatky. Závisí to od aktuálnych vedomostí každého rolníka, ale veľké úlohy na tomto poli má polnohospodárska služba a najmä miestny agronóm.

M. BRZOZA

Deficit zrna nútí zároveň k zamysleniu, či máme najsprávnejšiu štruktúru dobytka. Vo svete chovajú viac dobytka ako ošípaných z pochopiteľných príčin. Dobytok potrebuje menej hodnotné krmivá. U nás počet ošípaných rastie, podľa predbežných odhadov, skoro trojnásobne rýchlejšie, ako počet dobytka. Ostatne počet dobytka stúpa len na veľkých gazdovstvách, ktoré majú vlastné krmivá. Zatiaľ sa asi nepodarí rýchlo zmeniť túto štruktúru, ale možnosti zvážovania gazdovstiev treba spájať s rozvojom na nich chovu dobytka. Pokles počtu koní je správny. Avšak mohol by prebiehať rýchlejšie, keby družstvá rolníckych krúžkov (SKR) lepšie zabezpečovali mechanizáciu polnohospodárstva a dopravu. To by zasa dalo veľké rezervy zrna, tak potrebného o.i. na krmiviny pre ošípané, ktoré sa pestuje predovšetkým na menších gazdovstvách.

Na otázku, či existujú rezervy v našom polnohospodárstve, môže byť iba jedna odpoveď: existujú a treba ich čo najrýchlejšie využiť.

N. ŠAFER

Z KALENDÁRA NA -MAREC- BŘEZEN

Začíname jarné pestovacie práce, keď nám to dovolujú poveternostné a pôdne podmienky. Prvým úkonom by malo byť smykanie polí zaočaných na jeseň a v zime, aby sme zmenšili výparovanie pôdy, podporili pohyb vzduchu v pôde a uľahčili jej nahrievanie. Skôr ako sa začne vegetácia, bránime ozimnú pšenici. Pšenici, podobne ako aj iné jarné obiliny, hnojíme v tomto čase dusíkatými hnojivami.

Dôležitou vecou je zabezpečenie kvalifikovaného osevného zŕna obilní či iných rastlín. Semena pred siatím musia byť morené proti hubovým chorobám. Obilie sejeme v tomto poradí: oves, pšenica, jačmeň. Oves znáša, dokonca jarné mráziky. Šesť týždňov pred saadením nakličujeme zemiaky. Ukladáme ich vo vidnej, vzdušnej miestnosti s teplotou ok. +20°C. Nakličené zemiaky rýchlejšie rastú a dávajú vyššiu úrodu.

Cervený dátelina ako medzikultúru do obilia sa vyplatí siat pomiešanú s trávou. Dáva to nie len lepšiu úrodu, ale predbieha aj stratám dátelino-vých listov počas sušenia a zvážania.

Na predjari treba dávať pozor na to, aby v krmivinách podávaných dobytku bolo dostatočné množstvo vitamínov. Chybajúce zložky doplňujeme patričnými komponentami, ktoré možno kúpiť na trhu. V ovočnej záhrade sadíme ovočné stromy a kry; po zasadení ich hojne polievame. Odporúčame okolo zasadeneho stromčeka položiť maštalný hnoj so slamou, aby zabezpečil pôdu pred vyschnutím. Husté koruny stromov striham, ale nesmieť zabúdať, aby sme naraz neurobili príliš silné rezy.

Musíme tiež očistiť melioračné priekopy zo zimných náenosov. Vieme, že o rozmeroch chovu rozdodujú hlavne krmiviny a že „oznam“ krmiv je veľmi dlhý. Z gazdovských krmív odporúčame hlavne krmivu repu, kukuricu ako zelené krmivo a mnoho iných rastlín, ktoré ani nemožno tuna vymenovať. Gazdovstvá, ktoré sa nachádzajú ne-

daleko závodov polnohospodárskeho priemyslu, môžu využívať „odpadové“ produkty. Možno tuna spomenúť napr. sravátku z mliekárskych závodov, ktorú ešte všade nevyužívajú plne ako krmivo. Priemyselné krmivá tzv. „krmivové miešanky“, ktorých základ tvorí najmä obilia, sú nevyhnutne potrebné v rozvinutom chove. Sú však pomerne drahé, ich predaj je limitovaný a preto na normálnom gazdovstve nemôžu byť základom chovu zvierat. Nevyhnutné sú preto krmiviny vyprodukované na vlastnom gazdovstve. Plochu určenú na pestovanie krmív nemožno príliš rozširovať, keďže obmedzuje to areál tovarových rastlín (obilia, priemyselných rastlín atď.), čo zasa znižuje rentabilitu gazdovstva.

Najľahším a najekonomickejším spôsobom zvyšovania produkcie vlastných krmív je zlepšenie obhospodárenia lúk a pasieniek, ktoré môžu dať najlepšie krmiviny pre zvieratá. Vysoká hodnota týchto krmív vyplýva z rôznorodého zloženia rastlín, čo spôsobuje, že majú bohaté zloženie amínoacylín, z ktorých zvierá buduje vlastné bielkoviny a dáva produkcii. Nachádza sa v nich tiež cukor, uhlovodíky, vitamíny a minerálne sole. Samozrejme týka sa to len správne exploitovaných lúk a pasieniek, ktoré vďaka tomu majú náležité botanicke zloženie rastlín. Podmienkou jeho dosiahnutia je hnojenie, v niektorých prípadoch súčasťou patričných rastlín, patričných pestovacie ukony, ako aj včasný zber trávy.

Zial, tieť práce sú často zanedbávané. Príčina je najčastejšie jednoduchá. Seno alebo pasienkové zelené krmivá nie sú na gazdovstve tovarovým produkтом, za ktorý rolník dostáva peniaze. Za tieto krmív rolník dostáva peniaze iba v mlieku krav, ako aj za jatočný dobytok. Tieto krmív sa obvykle podceňujú najmä preto, že zvieratá dosťavajú ešte aj iné krmivá, často nesprávne považované za hodnotnejšie. Lúku či pasinu sa považuje za pole, ktoré si nevyžaduje prácu, ako

zem, na ktorú sa vchádza iba pre zber trávy alebo so zvieratami na vypásanie. Preto značná časť pôdy, ktorá je trvale určená na lúky a pasiny neprináša taký zisk, aký by sa dalo dosiahnuť. Na lúkach a pasinách rastú často malohodnotné rastliny, ktoré dávajú nízkú úrodu. Ich majitelia traktia priležitosť, aby dospelovali dobré krmivo, ktoré znižuje náklady živočisnej výroby.

Viac chyb ako na lúkach sa robí v exploataции pasív. Predovšetkým sa nedodržíva základnú zásadu vypásania v takých časových intervaloch, aby tráva mohla vyrastnúť. Ide hlavne o systém spočívajúci v tom, že pasiny sa delia na úseky, ktoré vypásame postupne.

Dôležité je, aby vypásanie každého úseku trvalo krátke a prestávka na odpočinok a rast rastlín bola patrične dlhá. Čas vypásania by mal trvať 2—4 dni a čas odpočívania pasív: v máji 16—20 dní, v júni 20—25 dní, v júli 25—30 dní, v auguste 30—35 dní, v septembri 37—40 dní a v októbri 40—50 dní.

Prestávky vo vypásaní treba využívať na hnojenie, ako aj kosenie nevypásenej trávy. Dusíkaté hnojivo dávame po každom vypásaní, fosforečné raz a draselné vo dvoch alebo troch dávkach v príbehu roka.

Častou chybou je ponechávanie nevypásenej trávy. Následkom toho je veľká selekcia trávy, keďže niektoré rastliny zvieratá stále hryzú a udupávajú, zase iný sa vyhýbajú. Na mieste viackrát vypasených rastlín vyrastajú malohodnotné trávy, často burina. Keď nekosíme burinu, spôsobuje to, že taká pasina sa stáva prameňom prenášania buriny na iné polia.

Každé 3 alebo 4 roky treba pasinu používať ako lúku, čo prispieva k zachovaniu vysokých tráv, upevneniu rastlín a ich lepšiemu rastu.

S.D.

VÍŠ, ŽE...

Dr. Gopi Gupta z Rockefellerovy university vynalezl novou metodu zamezování těhotenství, která chrání 2–3 roky. Podle zprávy v časopise Journal of the American Medical Association metoda spočívá v tom, že se pod kůží umístí 10 mm dlouhá kapsule s antikoncepčním hormonem, který se v organismu pomalu rozpuští. Existují tři verze kapsulí – jedna pro muže. Dosavadní pokusy s krysami a opicemi přinesly kladné výsledky. Byla-li z organismu pokusných zvířat odstraněna kapsule s hormonem, mohla se za několik dní opět rozmnožovat. (Z časopisu Žycie i Zdrowie)

Vlasys rastú rýchlejšie v lete ako v zime, pričom najrýchlejšie – v auguste, zasa najpomalšie – v januári. Týka sa to tak dámskych, ako aj pánskych vlasov. A ponaučenie z toho je také, že napriek všetkému, v zime sa tiež treba holiť!

TAKÝ JE ŽIVOT

Mladý manželský pár z Wichita (štát Kansas) zatkli, keďže vymenil svoju 11-mesačnú dcéru za starý model auta. Ničomných rodičov zadržali vo chvíli, keď podpisovali kupnopredajnú zmluvu po skúšobnej jazde autom. Jeho majetkou bola osamelá žena, ktorej rodičia – ako prehlásila – ponúkali dieťa alebo 500 dolárov za auto...

Vo zvláštnom hlásení švédská komisia pre sociálne záležitosti uviedla, že v súčasnosti v tejto krajine skoro 6 tisíc otcov využíva materské dovolenky, aby sa starali o deti. Právo, ktoré umožňuje, aby takéto dovolenky dostávali aj otcovia novonarodeniatok, platí vo Švédsku od roku 1974. Počasťne nebolo populárne, ale teraz takáto dovolenka sa stáva stále všeobecnejšia. Spomenuté hlásenie konštuje, že tieto možnosti využívajú predovšetkým manželia, ktorých ženy majú dobré platené povolania.

Z domáceho hrnca....

Predmety z kože môžu dlho udržať pekný vzhľad, keď ich budeme ošetrovať aj týmito prostriedkami:

— Boxovú kožu vyšúchame rozkrojenou cibuľou a potom vyleštíme mäkkou hanďrou.

— Laková koža sa po umytí vodou vyleští troškou oleja.

— Bravčovú a hovädziu kožu po očistení natrieme snehom z bielkov, do ktorého sme pridali niekoľko kvapiek terpentínu. Sneh sa necha krátko pôsobiť a potom sa koža preleší.

Nudle se při krájení nebudou slepovat, posypeme-li rozvalené těsto slabou vrstvou bramborové mouky.

Skvrny od hořčice čistíme teplou vodou s přídavkem detergentu.

ČO V ŽIVOTE, TO NIE NA STRIEBORNOM PLÁTNNE

Vraj najvyšším filmovým hercom na svete je Američan Richard Kiel, ktorý je vysoký 218 cm. Najčastejšie hrá úlohy upírov, monštier a primitívnych, surových banditov. V súkromnom živote je človekom s najvyšším koeficientom inteligencie medzi hollywoodskými hercami (možno to zmerať), má veľmi miernu povahu a je domácky založený.

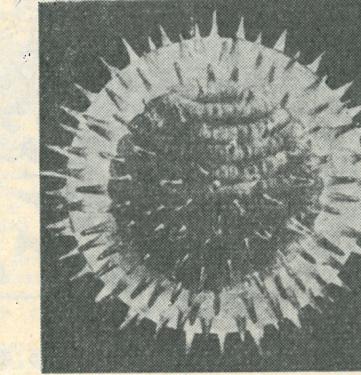
Na snímke s manželkou (50 cm nižšia ako on) a synom.

NEBEZPEČNÉ VÍRUSY

Napriek vydareným pokusom a optimistickým predpovediam vedci nadálej nevynašli univerzálnu a jednoduchú očkovaciu látku proti chrípkе. Istú nádej v boji proti tejto dosť častej a všeobecnej epidémii dávajú výsledky výskumov prof. dr. Alforda z Ústavu pre infekčné choroby vo Washingtone. Prof. Alfordovi sa podarilo nájsť liek pôsobiaci na všetky vírusy vôbec.

Na snímke: 10-miliónta zväčšenina vírusa chrípky.

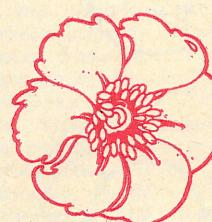

Z AMOROVEJ LÚCKY

Láska sa začína od veľkých citov a končí drobnými hádkami. (A. Maurois)

Tažko je ľubiť ženu a súčasne robí niečo rozumné. (L.N. Tolstoj)

POVEDANÉ — PRECÍTANÉ

Niet šikovných mankárov, sú len nešikovní kontrolóri. (T. Korbell)

Prezieravý nerobi kozu svojim záhradníkom. (Ľudové príslovie).

Pri zkouške se ptá profesor studenta: „Co je to podvod?“

„Podvod je napríklad, necháte-li mne pri zkouške prapaďout.“

„Jak to?“ diví se profesor. „Poněvadž podle trestního zákona se dopouští podvodu ten, kdo využije nevědomosti druhého za tim účelem, aby mu způsobil škodu,“ odpovíděl student.

Nikdy nezabudnem na tančenú zábavu, na ktorú prišla moja žena...

Muž je muž a sovta sa už zmení. Chce mať vlastné auto, vlastnú chatu, vlastný dom – a cudzie ženy! (T. Janovič)

HUMOR

— Predovšetkým, vraví lekár, musíte prestať piť a fajčiť!

Pacient sa pozrie skúmano na lekára a pýta sa:

— Pán doktor, nebola tu predo mnou moja stará?

Priateľ sa žaluje priateľovi, že ho opustila žena, ktorú veľmi miloval:

— Netráp sa, prejde nejaký čas, zabudneš a po niekoľkých mesiacoch sa oženiš s inou pôvabnou ženou.

— Po mesiacoch áno, ale čo budem robiť dnes večer?

Ja nechcem ísť do školy!

— kričí malý Jožko.

— Prečo?

— Pretože mi tam povedia:

napiš A.

— A prečo nechceš napísat A?

— Lebo potom mi povedia:

napiš B!

— Francouz — vypráví Pařížanka — se dvoří postupne: nejdřív líbá ženě ruku, potom krk, ucho...

— Ach — povzduchne si Američanka — naši se již tehdyn vracejí ze svatební cesty!

— Nikdy nezabudnem na tančenú zábavu, na ktorú prišla moja žena...

— Bolo to také romantické?

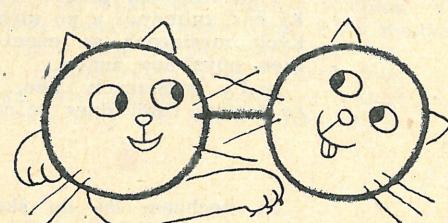
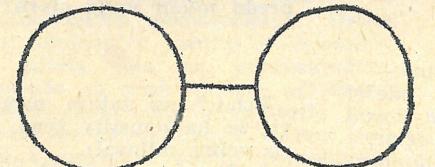
— Ó, vôbec nie! Ja som si mysel, že je doma pri deťoch.

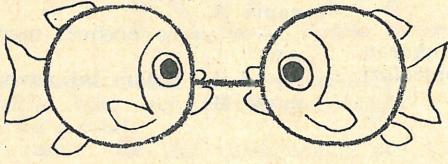
Preteky v kreslení

Kreslím krúžok ako tato,
druhý tiež tak na guľato
Medzi nimi rovný most
a dosť.

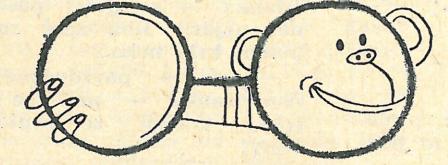
Čo z toho len môže byť?
Skúsme si to nakresliť.

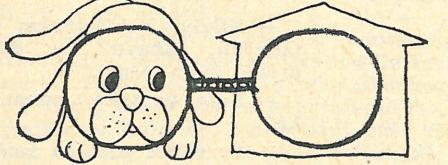
Dve mačičky usmiate

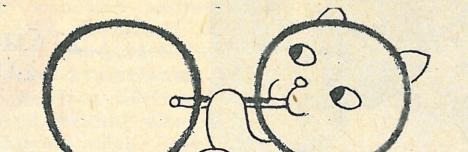
dve rybičky okaté

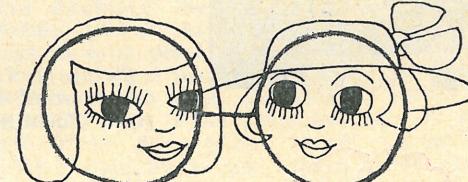
opička, čo hádže diskom

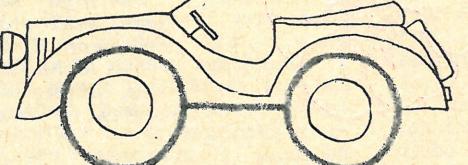
búda s uviazaným psiskom

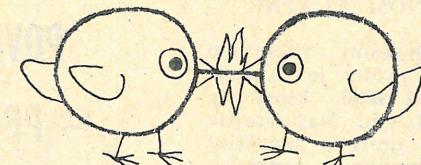
mačička a mydlinky

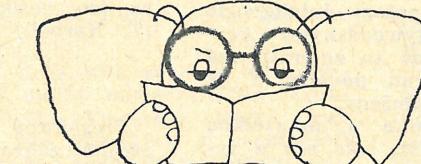
dve rozkošné slečinky

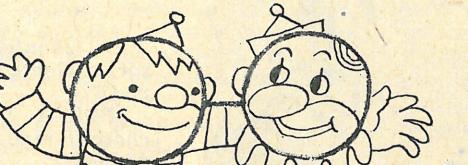
auto, kvety pri chátach

dve kuriatka-dvojčata

slon, čo vážne číta knížku

a dvoch šašov v pestrom tričku.

Hľa, čo všetko, moji milí,
z dvoch guliek sme vyčarili!

Podľa Nell Cobara -- T. Olivera volne doplnené Žorničkou

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

mladým
mladším
najmladším

TRI PRIADKY

Jedna matka mala krásnu, ale veľmi lenivú dcéru.
Nechcela nič robiť, tobôž priasť. Darmo jej matka dohovárala, dievčina sa len do zrkadla dívala a zlaté vlasys prečesávala.

Raz je tiež tak dohovára, keď tu pred nimi zastane kráľovský koč a královna sa spytuje:

— Dobrá žena, prečo karháš svoju krásnu dcéru?

Prelakla sa žena preukrutne, nuž nepovedala kráľovnej pravdu.

— Karhám ju preto, lebo dňom-nocou nič inšie nerobí — iba pradie zlatú nit.

— Ked' je tak, vezmem ju na svoj hrad. Tam môže priasť kolko chce, priadze mám dosť, — povedala kráľovná.

Ako kráľovná povedala, tak aj urobila. Zaviedla dievčinu do komnaty plnej zlatej priadze.

— Ak za sedem dní a sedem noci spradieš túto priadzu, vydám ťa za svojho syna-kráľoviča.

Ked' kráľovná odišla, dievčina sa rozplakala:

— Ach ja nešťastná! Akože ju spradiem, keď priasť neviem?

Na druhý deň prišla kráľovná k dievčine a čo vidí? Dievčina sedí a pláče — a priadze neubúda.

— Ako vidím, priadze si sa ani nedotkla. Nezabudni, čo som ti povedala. Ak do týždňa ľan nespradieš, zle bude s tebou!

Pláče dievčina, nepradie a už veru do siedmich dní chýba iba jeden. A vtedy do komnaty vchádza mrzká starena s palcom ako lopata:

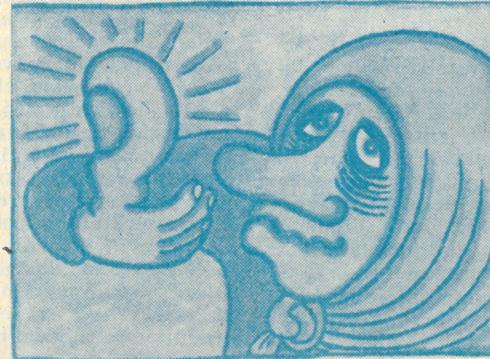
— Neplač, krásna dievčina, prišla som ti pomôcť.

Usadila dievčina starenu ku kolovrátku a v tej chvíli do komnaty vchádza druhá starena s nohou ako lopata:

— Neplač, krásna dievčina, prišla som ti pomôcť.

Usadila dievčina starenu ku kolovrátku aj druhú starenu keď v tom vchádza do komnaty aj tretia s gambou ako veľká lopata.

— Neplač, krásna dievčina, aj ja som ti prišla pomôcť.

Usadila dievčina aj tretiu starenu ku kolovrátku a vzdychla:

— Ako mi chceťe pomôcť, keď priasť neviete?

— Celý život nič nerobíme, iba pradieme, — povedali stareny. — Spradime za noc všetok ľan do zlatých nítí, ale zadarmo to nebude.

— Všetko vám dám, čo si len zažiadate, — povedala dievčina.

— Naučiš sa priasť, lebo bez práce nie sú koláče, — povedali stareny a dievčina im svätoväte prisľubila, že sa to naučí a že už nikdy nebude lenivá. Ráno vchádza kráľovná do komnaty a všetok ľan je spradený a dievčina sa usmieva.

— Zavŕšila si svoju robotu. Zajtra pôjdeš na sobáš s mojím synom-kráľovičom.

Pri svadobnej hostine sedeli aj tri stareny a mladý kráľ sa ich opýtal:

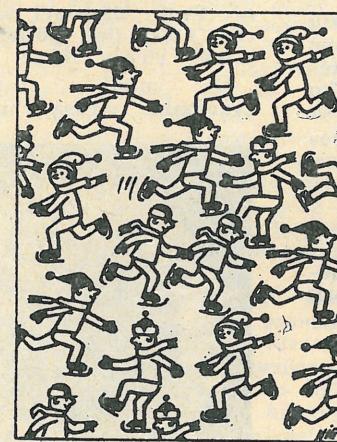
— Od čoho máte taký veľký palec, takú nohu a takú veľkú gammu?

— Od prádenia, pán kráľ, — povedali stareny, — ale vaša žena sa nezmení. Zostane krásna, lebo práca šlachtí človeka.

SLOVENSKÁ EUDOVÁ ROZPRÁVKA

KLUZIŠTĚ

Váš úkol je docela snadný. Spozrite rychle kolik dětí je na kluzišti.

.....

POZOR MLADÍ ČITATELIA!

Čakáme na vaše súťažné práce. Nakreslite a popíšte všetko to, čo podľa vás bolo najdôležitejšie v roku 1977.

ODMENY — ŠPORTOVÉ NÁRADIE V CELKOVEJ HODNOTE DESAŤ TISÍC ZLOTÝCH — OBDRŽIA TÍ, KTORÝCH SÚŤAŽNE PRÍSPEVKY BUDÚ NAJLEPŠIE.

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

DZIAŁKI BUDOWLANE NA WSI

Zainteresowanie przepisami dotyczącymi terenów budowlanych na wsi jest duże i wiąże się z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i inwentarskiego oraz podejmowaniem innych inwestycji towarzyszących temu budownictwu. Przepisy ogólne stanowią, że budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe i gospodarskie oraz usługowe i administracyjne mające miejsce na terenie wsi może być realizowane wyłącznie na wyznaczonych terenach, które są określone w planach zagospodarowania przestrzennego. Działki na te cele pochodzą w pierwszej kolejności z gruntów PFZ, z przejmowanych na ten cel gruntów prywatnych z tym, że należy przede

wszystkim sytuować budownictwo na działkach o niższej jakości gruntów. Rezerwa tych działek powinna uwzględniać 2–3–letnie zapotrzebowanie.

Przepisy określają również powierzchnię działek. Działka pod budownictwo zagrodowe nie może przekraczać 2500 m kw., a pod budownictwo jednorodzinne na terenach uzbrojonych – 400 m kw. (przy szerokości frontu 17,5 m), na terenach nieuzbrojonych – 700–900 m kw. (przy szerokości frontu od 19 do 22 m). Odstępstwa od tych powierzchni są dopuszczalne tylko wtedy, kiedy inne rozwiązanie dyktują względy techniczne, gospodarcze lub sanitarnie.

Działki zagrodowe nabywać mogą ci rolnicy, którzy takich działek nie mają lub mają działki zbyt małe dla realizowania celów rolniczych. Działki pod budownictwo mieszkaniowe mają prawo na-

bywać osoby związane ze wsią, a więc wykonujące zawody, które służą rozwojowi tej wsi i rolnictwu lub osoby pracujące w zakładach usytuowanych w danej wsi. Nabywca działki, której sprzedaje dokonuje Bank Gospodarki Żywnościowej, ma obowiązek w ciągu trzech lat rozpoczęć planowaną budowę. Do chwili rozpoczęcia budowy każda działka musi być uprawiana. Niedotrzymanie terminu rozpoczęcia budowy lub obowiązku jej uprawiania stanowi podstawę do przejęcia jej na własność państwa.

Zasadniczym dokumentem zezwalającym osobom fizycznym realizowanie na działce inwestycji jest pozwolenie na budowę. Takie zezwolenie jest wymagane również przy budowie i rozbudowie budynków nie przystosowanych do stałego zamieszkania, przy wymianie fundamentów, słupów lub ścian nośnych w istniejących budynkach przy roz-

wiązaniach o innych właściwościach technicznych, jak również przy wykonaniu stałych ścian oporowych, wyższych od 1 m, stałych ogrodzeń od strony ulic i placów w miejscowościach o charakterze turystycznym. W przypadku realizowania budynków inwentarskich i gospodarczych w oparciu o projekty typowe można być zwolnionym od obowiązku posiadania pozwolenia na budowę.

Wszelkie decyzje dotyczące oznaczania i nabycia działek, uzyskiwanie pozwolenia na budownictwo załatwia się w miejscowym urzędzie gminnym, a decyzje wiążące wydaje naczelnik gminy.

Zasadnicze przepisy w omawianych sprawach znaleźć można w Dz. U. nr 27/1969, Dz. U. 49/1972, Dz. U. nr 20/1973 i Dz. U. nr 22/1974.

MARIAN KAŚKIEWICZ

ZARAZA RZĘSISTKOWA U BYDŁA

Zaraża rzęsistkowa lub zwana inaczej ronieniem rzęsistkowym jest choroba wywoływaną przez pasożyta widocznego tylko pod mikroskopem zwanego rzęsistkiem bydlęcym. Żyje on w narządach rozrodczych krów i buhajów, wywołując stany zapalne oraz poronienia. U krów żyje w wydzielinie macicy, u buhajów zaś w nasieniu i w jamie naplejkowej. Choroba przenoszo-

na jest przeważnie przez chore zwierzęta na zdrowe w czasie krycia lub przez człowieka obsługującego zwierzęta za pośrednictwem przedmiotów używanych w oborze, albo poprzez zakażoną ściołkę.

Najbardziej widocznym objawem tej choroby jest poronienie między drugim a trzecim miesiącem ciąności. Jeżeli jednak poronienie następuje w pierwszych tygodniach ciąży może być nieauważone przez właściciela. Po poronieniu krowy często jałowią, gdyż zagniezdzenie się rzęsistka w macicy powoduje ropne zapalenie. W macicy gromadzi się wówczas znaczna ilość ropy, dochodząca nie-

raz nawet do kilku litrów. Na blonie śluzowej pochwy tworzą się niewielkie wrzodziki.

U buhajów choroba przebiega bez widocznych objawów, albo też powstaje obrzęk napletka oraz guzki i wrzody na jego wewnętrznej powierzchni. Z napletką wypływa wówczas ropa. Choroba ta zazwyczaj trwa dugo i jest trudna do wyleczenia. Rozpoznać ją można tylko na podstawie laboratoryjnego badania wydzielin z pochwy lub napletka. Dlatego w razie zauważenia opisanych objawów, a zwłaszcza po poronieniu lub przy niezacieleniu się krowy, należy wezwać lekarza.

Choroba rozprzestrzenia się przede wszystkim w czasie krycia, dlatego też buha używa do rozplodu muszą być badane. Wszystkie krowy, które poroniły i nie mogą się zacielić oraz te, u których z narządów rodnych wypływa ropa, należy przed pokryciem bezwzględnie zbadać. Po stwierdzeniu wczesnego ronienia chorącej u jednej sztuki w oborze należy poddać badaniu wszystkie pozostałe. Najlepszym jednak sposobem zapobiegania ronieniu rzęsistkowemu jest sztuczne unasienianie, gdyż nasienie do zapłodnienia pochodzi od zdrowych rozpolodników.

HENRYK MĄCZKA

ZUZKA

TVAROHOVÉ BUCHTY

Rozpočet: 300 g krupiowej mýky, 30 g margarínu, 30 g kryštálového cukru, 15 g droždia, 30 g tuku na pomastenie, 20 g práškového cukru na posypanie, mlieko podľa potreby, 1 žltok, sol.

Plinka: 300 g tvarohu, 150 g práškového cukru, 1 žltok, vanilkový cukor, citrónová kôra.

Do mýky pridáme cukor, droždie, rozpustený tuk, žltok, sol a vlažné mlieko, vypracujeme cesto a necháme ho nakysnúť a pečieme v strede teplej rúre.

Z tohto cesta môžeme pripraviť aj rôzne iné tvariny, ako sú podkovy, hrebienky, bavorské dolky, pletenky a pod.

Plinka: Tvaroh vymiešame s cukrom, žltkom, vanilkovým cukrom a postrúhanou citrónovou kôrou.

Namiesto tvarohu môžeme použiť aj lekvár, mak a pod.

SIŠKY

Rozpočet: 300 g krupiowej mýky, 30 g droždia, 30 g margarínu, 2 žltky, 120 g masti na vyprážanie, 20 g práškového cukru na posypanie, sol, mlieko podľa potreby.

Do preosiatej mýky dáme cukor, rozdrobené droždie, rozpustnený tuk, žltky, sol a vlažné mlieko. Vypracujeme cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť. Na pomáčenej doske cesto vyvalkáme asi na hrúbku 2 cm a okrúhou formičkou vykrajujeme kolieska. Znovu necháme vykysnúť a potom v horúcim tuku vyprážame a posypeme cukrom.

Sišky možno pripraviť aj plnené, podobne ako buchty.

FÁNKY

Rozpočet: 250 g polohladkej mýky, 30 g margarínu, 20 g práškového cukru, 1 žltok, 1/4 balička prášku do pečiva, 2–3 lžíce kyslej smotany (podľa potreby), 20 g práškového cukru na posypanie, mast na vyprážanie.

Do preosiatej mýky pokrájame margarin, pridáme sol, cukor, žltok, prášok do pečiva, smotanu a vypracujeme husté cesto, trochu redšie ako na rezance. Cesto necháme asi 1/2 hodiny stát. Potom ho vyvalkáme asi na hrúbku stebla, ostrôžkou pokrájame na rovnaké štvorčeky, ktoré uhlopriečne v strede prerežeme, jeden roh pretiahneme cez otvor a vyprážame. Nakoniec posypeme cukrom.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTÍ

INGNÁC — láskavé, veselé, blahosłonne a dobré meno. Je to človek najčastejšie s tmavými, gaštanovými alebo aj čiernymi vlasmi, ktoré sú skoro vždy rovné, a s hnädym bud čiernymi očami. Má niekedy pozdĺžnu a občas okrúhlú tvár, pekný, rovný, hoci výdatnejší nos, hnedaštú, akoby opálený plet. Síkrový, drieňkový, strednej bud vyšej ale súmernej postavy. Najčastejšie sa ponáša na svoju múdrú, statoučnu a jemnú matku, ktorej spravidla veľa vďačí za svoju krásu, schopnosti, charakter, temperament, vzťah ku svetu a ľuďom. Nakoniec už od malíčka je vlastne miláčkom matky, ktorá ho má veľmi rada, ale ako každá rovážna žena, má voči nemu pomerne vysoké, ale reálne požiadavky. Je to pre Ignáca, pochopiteľne, osožné. Od detstva je bystrý, vtípny, šľachetný, plný ochoty a stároslivosti k slabším, zdvorilý a šarmantný k dievčatám a ženám.

Učí sa dobre a vďaka usilovnosti končí bez ťažkostí základnú, strednú, či vysokú školu. Je humanisticky podľažený, ale má sklon k prírodným vedám. Najčastejšie je učiteľom, lekárom, úradníkom, ale aj rolníkom a polnohospodárskym pracovníkom. Solidný, pracovitý, dokladný v každej práci a v rozhodovaní, pritom velmi pokojný, rovážny, so zmyslom pre humor. Je veľmi priateľský a žičlivý k ľuďom. Má veľa kolegov a priateľov.

V práci býva solidný a iniciatívny a čoskoro si získava uznanie nadriadených a spolupracovníkov. Neznáša prázdné reči, žaloby a intrígy, rád pomáha iným. Lásku berie vždy veľmi vážne. Zamiluje sa a žení obyčajne s nepríliš peknou, ale inteligentnou, dobrú a múdrú ženou a obaja sú šťastní. Mávajú najčastejšie dve alebo tri deti oboch pohlaví.

TADMIR

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUĐOK NASICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVÁ. TAK TEDA, KED SA VÁM SNIVA:

Dosky, rezaf ich — smrt
— hobľovať — svadba
Hodinár — obdržiť pochybný návrh
Chromým byť — neprijemnosti pred tebou
— vidieť ho — dozvieš sa neprijemné veci
Inovat na strechách a poliach — stroskotané nádeje
Klobučník — zbytočne sa namáhať
Klbko — mnoho námahy — málo zisku
Krovie — musíš prekonat prekážky — zelené a kvitnúce — tvoja náklonnosť bude opäťovaná — odprátať — z lásky dosiahneš víťazstvo
Lakomec — strata peňazi
Lakové topánky — si obklopený pochlebovačmi
Lov — zisk
Morská obluda — vytrpiš si pre svoju lásku
Notár — budeš dediť
Obra vidieť — dedičstvo
Páva počut kričať — budeš mať opletačky
Pečienku vidieť — splnenie nádeje — jest — výhra na lotérii

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZALEZITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZCULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA, ŽIVOT 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE

Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz.
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablunka), František Bednarek (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knaptík (Mikolów) Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídia Mšalová (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojawska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksman'ský (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojawska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Jan Sajkowski.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”. 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Adres ZG TKCiS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: roczne — 12 zł; półroczne — 6 zł; kwartalne — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty przyjmowane na kraju dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowego i społecznego w miastach, zamawiają prenumeraty, wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolejnego Wydawnictwa Zagranicznego, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo- wej o 50%.

Oddano do składu 7.02.1978. Numer podpisano do druku 6.III.1978. wa. ul. Smolna 10. Zam. 21. Nr indeksu 38501. S-26.

TEST pre dievčatá

- Viete, ako posobiť na iných? Prisusne písmeno (a, b, c, d), ktoré patrí k vašej zvolenej odpovedi, si zakaždým poznáte vedľa slova „Ja“. Potom otázky a odpovej prečítajte svojmu priateľovi a príslušné pís-meno podľa jeho odpovede (samozrejme, o vás) poznáte vedľa slova „Priateľ“. Z výsledku bodov pri slove „Ja“ sa dozviete, ako podľa vlas-tného hodnotenia pôsobíte na iných, a z výsledku bodov pri slove „Pria-teľ“ zistíte, ako vás hodnotia vaši najbližší známi.

I. ČASŤ

1. Zhorvávate sa s niekým. Kde sa prítom pozerať?

  - Vyhýbam sa pohľadu do očí.
  - Raz hladím vlavo, inokedy vpravo.
  - Pozerám sa mu priamo do očí.
  - Pozerám sa mu priamo do očí.

JA..... PRIATEL.....

2. Pri rozhovore sa dotýkate partnera, s ktorým hovorite?

  - Nikdy.
  - Takmer nikdy.
  - Ano, sem-tam.
  - Ano, často.

JA..... PRIATEL.....

3. Stretnávate sa s niekym po prvý raz. Čo si prítom myslíte?

  - Urobim naňho dojen.
  - Akým dojnom pôsobim?
  - Máme niečo spoločné.
  - Aký je to ľovek?

JA..... PRIATEL.....

4. Stretnávate sa s cudzími ľudmi. Ako si viete zapamätať meno, povolenie?

  - Nieč si nezapamätam.
  - Viem si spomenut iba na tvár.
  - Viem si zapamätať tvár alebo meno alebo povolenie.
  - Pamätam si meno, tvár i po-volania.

JA..... PRIATEL.....

5. Sedíte v autobuse a zdá sa vám, že oproti vám sedí známy, ktorého ste dávno nevideli. Ako sa zanechováte?

  - Nepodniknem nič z obavy, či som sa nemýlia.
  - Pozérám sa naňho spýtavo, v nadej, že má spozná.
  - Chytím ho za plece a prihovo-rím sa mu.
  - Srdcne sa k nemu prihlásim.

JA..... PRIATEL.....

6. Príateľ vás obdaruje naozaj pekným darom. Čo robíte?

  - Podákujem sa, ale dar nechám napôly zabalenosť.
  - Oneniem, lebo mi je to tráp-ne.
  - Srdcne sa podákujem.
  - Objímem ho, pobočkám a všetkým príomným dar ukážem.

JA..... PRIATEL.....

7. Obzera si vás neznámy muž. Čo si pomyslíte?

  - Azda na mne nie je čosi v po-riadi?
  - Všíma si každú ženu.
  - Zdá sa, že sa mu páčim.
  - Je do mňa zbláznený.

JA..... PRIATEL.....

8. V spoločnosti sa stretnávate s mužom, ktorý sa vám páči. Ako sa zachováte?

  - Čakam a dúfam, že i ja sa mu páčim.
  - Zdržiam sa v jeho blízkosti, aby som na seba upozornila.
  - Pozíadam ho, aby mi pripálil cigarettu.
  - Zoznámim sa s ním a snažím sa byť čo najmliešia.

JA..... PRIATEL.....

9. Máte

  - poväzsne priateľky?
  - viac priateľiek ako priateľov?
  - viac priateľov ako priateľiek?
  - poväzsne priateľov?

JA..... PRIATEL.....

10. Majú muži vo vašej spoločnosti pocit,

  - že sú v prevahe?
  - ze vás musia ochraňovať?
  - že ich vyrúšjete?
  - že ich provokujete?

JA..... PRIATEL.....

11. Vy spolu s iným dievčatom sa zhovárate s mladíkom, ktorý sa páči vám obdivom. Čo si pomyslíte?

  - Nemám veľké výhľadky.
  - Obidve máme rovnaké výhľad-ky, všetko závisí od neho.
  - Mám dobré výhľadky, ak sa vhodne zachovám.
  - Tento mi uz neubzíkne.

JA..... PRIATEL.....

12. Vy a vás spoločník chcete tými istými dverami opustiť miestnosť. Čo sa zvyčajne stáva?

  - Počkám, kým mi otvorí dvere.
  - Podídem ku dveram, ale on ich otvorí.
  - Dvere otvorí ten, kto je blízšie pri nich.
  - Otvorim ich pred ním.

JA..... PRIATEL.....

卷之三

13. Ste vo veľkej spoločnosti, kde sa bavíte so svojim priateľom. Blíži sa k vám dvom niekto, na koho si neviete spomenúť. Čo mu po-viete?

  - Práve som sa chcela ísť napiť.
  - Mám aj vám niečo doniesť.
  - (Môj priateľ a XY. sa budú musieť medziásom zoznámiť.)
  - Ako sa máte? (Potom sa zno-vu obrátiám k svojmu priateľovi.)

14. Kto si rozpráva vtíp, ktorý sa vám naskreze nezdá komický. Čo uro-bíte?

  - Hlasno sa smejím.
  - Zdržanivo sa smejím.
  - Usmievam sa.
  - Tvárim sa, akoby som nero-zumela, a spýtam sa: „Co sa stalo potom?“

JA..... PRIATEL.....

15. Na ulici sa vám prihovorí cudzí človek.

  - Neviem, čo mám povedať.
  - Požiadam ho, aby mi dal po-koj.
  - Poviem mu, že môj priateľ by uriešil nesúhlasil, aby som nad-väzovala znamosti.
  - Poviem mu: „Žiaľ, dnes ne-mám čas.“

JA..... PRIATEL.....

16. Ste v spoločnosti a s hrózou si uvedomíte, že sa vám zlomil pod-päťok.

  - Zúfalosť sa snažím nebadane odísť.
  - Zostanem sedieť a viac netan-cujem.
  - Celý večer sa pokúšam dať to nejakú do poriadku.
  - Vyzujem sa.

JA..... PRIATEL.....

17. Máte na sebe čierno-žlté prúžko-vané šaty a kto si vás nazve vče-lou kráľovnu. Ako zareagujete?

  - Zlostim sa.
  - Dám primeranú odpoved'.
  - Zasmiejam sa.
  - Snažim sa bučať podobne ako hovára človek, ktorý vás velmi nudí. Ako reagujete?

JA..... PRIATEL.....

18. Ste v spoločnosti, kde sa vám pri-hovára človek, ktorý vás velmi

19. Kolko z nasledovných kozmetických prípravkov zvyčajne použí-vate: Základný krém, púder, ruž, farbu na viečka, tuš, umelé mihal-nice, farbu na mihalnice, peren-ku, parfum?

  - Ani jeden.
  - 1 až 2.
  - 3 až 7.
  - 8 alebo aj viac

JA..... PRIATEL.....

20. Keby ste mali možnosť kúpiť si auto, ako by ste si vybrali?

  - Auto strednej velkosti.
  - Celkom malé.
  - Veľké luxusné.
  - Športove.

JA..... PRIATEL.....

21. Podlia akých hľadísk zostavujete svoju garderobu?

  - Za každú cenu nápadne.
  - Moje prečnosť treba zdôrazniť.
  - Šaty ma musia skrášľovať.
  - Chcem vzbudit obdiv.

JA..... PRIATEL.....

22. Ako by ste hodnotili svoj spôsob reči?

  - Každý ma rády nemôže rozu-mieť.
  - Na druhých pôsobim upokoju-jucie, takže si v mojej spoloč-nosti oddýchnu.
  - Rozprávan velmi výrazne.
  - Mnohí si uriešte myšlia, že rozz-právan prihlasno.

JA..... PRIATEL.....

23. Máte nové šaty. Kto si vám povie: „Hm, vyzieras v nich zaujimavo.“ Čo tým dotýčený mienil?

  - Ze v nich nemôžem.
  - Bola to iba zdvorilostná poz-námka.
  - Páči sa miu, čo mám na sebe.
  - Má dobrý vkus.

JA..... PRIATEL.....

24. Sedíte so známym v autobuse alebo vo vlaku. Ako sa správate?

  - Sedím pekne a čítam.
  - Nehovorim vela.
  - Hovorim tak vela alebo tak málo, ako zvykajem.
  - Hovorím aj pred cudzími spolu-cestujúcimi o osobných problé-moch.

JA..... PRIATEL.....

* * *

Za každú odpoved' a) získavate 1 bod, za každú odpoved' b) 2 body, za každú odpoved' c) 3 body a za každú odpoved' d) 4 body. A teraz si precí-tajte výsledky:

三

19.	Kolko z nasledovnych kozmetickych prípravkov zvyčajne použivate:	Základný krém, púder, ruž, farbu na viečka, tus, umelé mihalnice, farbu na mihalnice, perník, parfum?
a)	Ani jeden.	
b)	1 až 2.	
c)	3 až 7.	
d)	8 alebo aj viac.	
JA	PRIATEL	PRIATEL .....
21.	Podľa akých hľadísk zostavujete svoju garderobu?	
a)	Za každú cenu nápadne.	
b)	Moje prednosti treba zdôrazniť.	
c)	Šaty ma musia skrášľovať.	
d)	Chcem vzbudit obdiv.	
JA	PRIATEL	PRIATEL .....
22.	Ako by ste hodnotili svoj spôsob reči?	
a)	Každý ma vždy nemôže rozumieť.	
b)	Na druhých pôsobim upokojuju, takze si v mojej spoločnosti oddýchnu.	
c)	Rozprávam veľmi výrazne.	
d)	Mnohí si určite myšlia, že rozháram prihasno.	
JA	PRIATEL	PRIATEL .....
23.	Máte nové šaty. Kto si vám povie: „Hm, vyzerás v nich zaujímavo.“ Co tým dojčený mienil?	
a)	Že v nich vyzieram nemožne.	
b)	Bola to iba zdvorilosťná poznámka.	
c)	Páči sa mu, čo mám na sebe.	
d)	Má dobrý vhus.	
JA	PRIATEL	PRIATEL .....
24.	Sedíte so známym v autobuse alebo vo vlaku. Ako sa správate?	
a)	Sedím pokojne a čítam.	
b)	Nehovorim vela.	
c)	Hovorim tak vela alebo tak málo, ako zvyčajne.	
d)	Hovorim aj pred cudzími spolucestujúcimi o osobných problémoch.	
JA	PRIATEL	PRIATEL .....

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

RYBY

sene. V tom čase budú aj cestovať a prijímať návštavy.

Koniec roka sa bude pre Kyby vyznačovať novými známostami a

a) Zúralo sa pozoram na ostatných, aby ma vyslobodili.

b) Poviem mu, že nutne musím hovoriť s priateľmi, a zmiznem skôr, ako by ma mohol nasledovať.

c) Poviem, že sa musím ísť upravit a zmiznem.

d) Predstavim ho inému hosťovi.

JA ..... PRIATEĽ .....

